Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem

NAJER FOLKSBLAT

פרייז 20 גראשען.

הײנט 10 זייטען

נייער פאלקסבלאט

№ 103 | Łódź, Niedziela, 4 maja 1930 r. | אכטער יאהרגאנג | לאדז, זונטאג, ו׳ איר תר״צ | № 103

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. | אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

זון, לופט, גרינס,

ספארט

כלערליי פערווײלונגען,

אטראקציעס

וועט ברענגען

די גראנדיעזע יודישע

גארטען-פערוויילונג

דינסטאג, דעם 3-טען יוני

דעם 2-טען טאג שבועות

◆ אין פארק ◆

הערענאוו

לאדזער יודישע טעאטער-געזעלשאפט

טעאטער „אררט", אלעי 1-טער מאי 2

מיטוואך, דעם 7-טען מאי 1930, פינקטליך 8.30 אין אווענד קומט פאר אנ׳-

איינציגערווארט-קאנצערט

פון בעריהמטען ארטיסט-רעציטאטאר

הערץ גראסבארט

אין פראגראם: י. ל. פרץ, שלום-עליכם, מ. ל. האלפערן, משה נאדיר, א. לוצקי, איציק מאנגער, אליעזר שטיינבארג א.א.

בילעטען צו בעקומען אין פאפיר-געשעפט פון ש. האמבורסקי, פיעטריקאווער 42 און אין טאג פון קאנצערט אין דער קאסע פון טעאטער „אררט".

וויכטיג נייעס

צום זומער-סעזאן!!!

דערמיט מאך איך בעקאנט דעם געעהרטען פובליקום, אז צום איצטיגען זומער-סעזאן עמפפעהל איך

פולע בעקעסטיגונג

פון אלע פרישטיק, געשמאקהאפטיג פליישיג מיטאג, חאם בעשטייט פון

און א מילכיג אדער פליישיג אוועגדברויט

נור פאר 6 זל.

כשר! ערשטקלאסיגע בעדינונג! כשר!

מיט אכטונג קאפע-רעסטאראן

„Picadilly"

לאדז, זאוואדזקא 1, טעל. 203-40

אכטונג, שלאסער, מעשענגיסער, קופערשמידען און בראנזיר-מייסטער!

מיטגלידער און נישט-מיטגלידער!

שבת, דעם 10-טען מאי ד. י. קומט פאר די

פייערליכע ערעפנונג פון צעך

אויב איהר ווילט האבען די ערלויבניש צו פיהרען אייערע ווערקשטעלען מוזט איהר געהערען צום צעך, דעריבער ווערט איהר אויפגעפאדערט אין אייערע אייגענע אינטערעסען צו קומען אין לאקאל פון האנדווערקער-קלוב פאלודניאווא 4, איינשרייבען זיך אלס מיטגליד. שפעטער וועלען מיר נישט טראגען די פעראנטווארטליכקייט. כדי נישט צו פערלירען אייער וואהל-שטים מוזט איהר אלע קומען זיך רעגיסטרירען. דער פעראיין איז טעטיג יעדען אווענד פון 8-10 אווענד.

מיט אכטונג די ארגאניזיר-קאמיסיע.

Dr. B. Donchin

ספעציאליסט פאר אויגען-קראנקהייטען

צוריקגעקעהרט

מאניושקי 1, טעל. 209-97

LEKARZ DENTYSTA

ש. ל. בערמאן

ציין-כירורג

11 ליסטאפאד (קאנסטאנטינער) 46, טעל. 172-07

נעמט אן פון 1—7 אווענד

צו לעטשביצע-פרייזען.

8-ונג, גאסטן-הענדלער פון פרוכטען און געמיזע פון אלטשטעטישען ראיאן.

היינט, זונטאג, דעם 4 מאי ה. י. פינקטליך 1 א זייגער מיטאג, קומט פאר אין לאקאל פון צענטראלען קליינהענדלער-פעראיין, פאמארסקא 15

א גרויסע פערזאמלונג

פון פרוכטען- און געמיזע-הענדלער

וועגען פערבעסערען זייערע שווערע לאגע אין האנדעל. צוליב דעם דאר-פען אלע מיטגלידער מאסענווייז קומען אויף דער פערזאמלונג.

אין נאמען פון דער פערוואלטונג

פרעזעס אימשע טייטעלבוים

סעקרעטאר שלמה זילבערינג

ס׳איז ארויס פון דרוק

די ערשטע און גרינדליכע מאנאגראפיע אויפ׳ן יסוד פון ארכיוואלע מאטעריאלען

„די געשיכטע פון די יודען אין פיעטריקאוו און אומגעגענד"

פון משה פינקינד, אין דער פוילישער שפראך:

MOJZESZ FEINKIND

DZIEJE ŻYDÓW W PIOTRKOWIE i OKOLICY

od najdawniejszych czasów do chwili obecnej

Nakład autora, Piotrków 1930.

פרייז 5 זל. צו בעקומען ביים מחבר, פיעטריקאוו, פילסודסקיעגאַ 36.

אויב די הויז-בעזיצער איז טמער וויַער פערטראגען און לעבען, וואלטען זיי לאזען נאכקוקען די אלטע פערלעטע בליץ-אבלײטער און אמגאהרדגען נמע. כ׳בין א ספעציאליסט. ראריאס, טעלעפאנען א.ז.וו. ביטע צו נערענקען מיין אדרעס:

Napiórkowskiego 76

Edward Gosławski.

זעלטענע געלעגענהייט!

א פראנט-געוועלב

מיט א גרויס שויפענסטער

אויף פיעטריקאווער 174

פון זאפארט איבערצוגעבען

עווענטועל מיט א וואוינונג.

צו דערוויסען זיך פיעטריקאווער 182, וואוינונג 13.

אנאנסן אין „נייעם פאלקסבלאט" האבען דעם גרעסטען ערפאלג

כעמיש-באקטעריאלאגישע לאבאראטאריע

מאגיסטער נ. שאץ

פעטריקאווער 37, 2. שט. פראנט.

אנאליזען פון קאל, אורין, ליכען א. א. וו.

אורין-אנאליז - 4 זל.

אכטונג, טאפעציר-מייסטער!

היינט, זונטאג, דעם 4-טען מאי, פינקטליך 6 אווענד קומט פאר אין אייגענעם לאקאל, פאלודניאווא 4

די פייערליכע ערעפנונג

פון טאפעצירער-צעך

מיטגלידער און נישט-מיטגלידער קענען זיך נאך פעררעגיסטרירען אנטאג פון 12 ביז דער ערעפנונג. נישט רעגיסטרירטע מיטגלידער האבען נישט קיין וואהל-רעכט.

בעמערקונג: פערזאמלט נישט מיט דעם איינשרייבען זיך.

מיט אכטונג די ארגאניזיר-קאמיסיע.

דער גאנצער „צענטראלעוו“

האט שוין אונטערגעשריבען די פעטיציע וועגען דער סיים-סעסיע

וואַרשא 3 (טעל. פון אונזער קאָרעספאָנ־דענט) אויף אַ פלענאַר-זיצונג פון כ. ד. איז בע־שלאָסען געוואָרען אונטערצושרייבען די פעטיציע צום מלוכה-פּרעזידענט וועגען צונויפרופען אַ ספע־ציעלע סעסיע פון סיים. אַזוי־אַרום האָט דער גאַנ־צער „צענטראַלעוו“ אונטערגעשריבען די פעטיציע, וועלכע האָט שוין די נויטיגע צאָהל פון 148 אונ־טערשריפטען, די פעטיציע זאָל דערלאַנגט ווערען צום פרעזידענט אין דער קומענדיגער וואָך.

געוו. פּרעמיער באַרטעל צוריק־געקומען פון פאריז

וואַרשאַ, 3. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָ־רעספאָנדענט) היינט איז פון פאריז צוריקגעקומען דער געוו. זענער פּרעמיער באַרטעל און איז באַלד אַפּגעפאָהרען קיין לעמבערג.

אויך די ענדעקעס פאדערען א ספּעציעלע סעסיע פון סיים

וואַרשא 3 (טעלעפ. פון אונזער קאָרעס־פּאָנדענט) פרייטאָג איז פאָרגעקומען אַ פלענאַרע זיצונג פון ענדעקישען סיים-קלוב, אויף וועלכער ס'איז בעשלאָסען געוואָרען צו פאָדערן, אַז ס'זאָל צונויפגערופען ווערען אַנ'עקסטרא זיצונג פון סיים.

ערעפענונג פון דער וואַרשאַווער האַנדווערקער-קאַמער

וואַרשאַ, 3. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָ־רעספאָנדענט) מאָרגען, זונטאָג קומט פאָר די פייער־ליכע ערעפענונג פון דער וואַרשאַווער האַנד־ווערקער-קאַמער. די יודישע האַנדווערקער וועלען זיך זאַמלען און נאָך אַ גאָטעס-דינסט אין דער סינאַגאָגע, ווערט פאָרקומען אַ צוג איבער די יודישע גאַסען.

מוראדיגע פאלגן פון שפּילן זיך מיט שוועבעלער

13 הייזער פערברענט געווארען

בּוטשאַטש, 3 (ספּ. טעל.) ערהערגעכטען אַרום 11 אַ זייגער פאַרמיטאָג איז פאָרגעקומען אַ גרויסע שרפה אין בּוּשניקי. ס'זענען פערברענט געוואָרען 13 וואוין-הייזער מיט אַלע ווירטשאַפט־ליכע בויען אין פערלויף פון 2 שעה.

דאָס פייער איז ענטשטאַנען צוליב דעם, וואָס אַ 6-יעהריג קינד האָט זיך געשפּילט מיט זאַפּאַל־קעס אין אַ סטאָדאָלע פון שטרוי.

דער בעשלוס צו ארעסטירען גאנדהין

האט ארויסגערופען א שטורם אין דער לייבאר-פארטיי

לאָנדאָן 3 (ספּ. טעלעגר.) די ידיעה וועגען בעשלוס פון דער ענגלישער רעגירונג צו אַרעסטירען גאַנדהין האָט אַרויסגערופען אַ גרויסען שטורם אין'ם לינקען פליגעל פון דער רעגירונגס־פּאַרטיי.

די אונאָפּהענגיגע לייבאָר-פּאַרטיי גרייט זיך צו אַנ'אָנגריף אויף דער רעגירונגן

פּראָצעסען פון אנ'אראבישען מערדער

מבטל געמאכט דורך סער נארמאן בענטוויטש

ירושלים, (י.ט.א. טעלעגראַפיש) דער אויספאָרשונגס-ריכטער האָט איבערגעגעבען דעם געריכט אַנ'אַראַבער, וועלכער איז בעשולדיגט גע־וואָרען אין ערמאָרדען בעת די אונרוהען אין א״י דעם יודישען פישער בן שמעון אין דער פאָרשטאָט פון תל אביב בית וגן. דער גענעראַל-פּראָקוראָר סער נאָרמאַן בענטוויטש (אַ יוד) האָט דעם פּראָ־צעס מבטל געמאַכט.

דער 3-טער מאי אין ווארשא

וואַרשאַ, 3. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָר־לעספּאָנדענט) דער היינטיגער טאָג איז אין וואַרשאַ פּאַראַנגען געוואָרען זעהר פייערליך. די הויפּט־פייע־רונג איז פאָרגעקומען אוי'ף פּלאַץ פון מאַרשאַל פּילסודסקי אין דער אַנוועזענהייט פון מלוכה־פּרעזי־דענט און פיל הויכגעשטעלטע פּערזענליכקייטען. די פייערונג האָט זיך אָנגעהויבען 11 אַ זייגער פאַר־מיטאָג. ס'האָבען דעפילירט אַלע פאָרמאַציעס פון פּוילישען מיליטער. האַלב 12 איז אָנגעקומען דער מלוכה־פּרעזידענט און עטליכע מיניסטאָרען. דעם מאַרשאַל פּילסודסקי האָט פאָרטרעטען דער וויצע־מיניסטער קאָנאַזשעווסקי. ס'איז אויך אַנוועזענד געווען סיים־מאַרשאַלעק דאַשינסקי און סענאַט־מאַרשאַלעק שימאַנסקי. דורך דער גאַנצער צייט פון דער פייערונג איז איבער'ן פּלאַץ געפלויגען אַ עסקאַדרע אַעראָפּלאַנען.

האַלב 11 אינדערפריה איז אין דער סינאַגאָגע פאָרגעקומען אַ פייערליכער גאָטעסדינסט, אַ רעדע מענינג דיוטא האָט געהאַלטען פּראָפ. שאָר.

די יודישע שולען פון וואַרשאַווער נאָרגיזאַן האָבען זיך פאָרזאַמעלט אין דער שול אויף בּרוּר־נאָווסקא גאַס אין פּראַגע, פאַר זיי האָט גערעדט הרב פוזנער אין דער יודישער, העברעאישער און פּוילישער שפּראַך, נאָכדעם האָט ער אָפּגעריכט אַ תפילה, וועלכער ער האָט אַליין פערפאַסט. די יודישע קינדער האָבען דאַן אויסמאַרשירט אויפ'ן פּלאַץ פון מאַרשאַל פּילסודסקי.

פריש, געזונד און... משוגע

וואלדעמאראס וועגען א מלחמה צווישן פוילען און רוסלאנד

קאָוונא, 3. (ספּ. טעל.) די סענסאַציע פון טאָג איז דאָ די ערקלערונג פון וואָלדעמאַראַסען אין אַנ'אינטערוויו, אַז די מלחמה צווישען פּוילען און סאָוויעט־רוסלאַנד איז נאָר אַ פראַגע פון צייט, אַלע סמנים בעווייזען דערויף, און זי וועט אויסברעכען אין פרילינג אָדער הערבּסט, ווייטער זאָגט וואָלדע־מאַראַס, אַז קאָמיסאַר נעפּינגט זיך דאָן פּוילען. דער אַנטענטאַט אויף דער סאָוויעטישער געזאַנדט־שאַפט אין וואַרשאַ איז האָסטעלבע וואָס די רעוואָל־ווערשאַסען אין מאָראָצאָוואַ.

קלאנגען וועגען א נייע אינ־וועסטיציע-הלואה

וואַרשאַ, 3 (טעלעפאָניש) זייט עטליכע טעג פּערקלענגערט זיך אויף דער בערזע דער קורס פון דער אינוועסטיציע-הלואה. דאָס געשעהט צוליב דעם, ווייל ס'געהען אַרום קלאַנגען, אַז די רעגי־רונג האָט בדעה אַרויסצולאָזען אַ נייע אינוועסטי־ציע-הלואה.

דער פויבסט צייכענט אויס מיט אנ'ארדער א יודישן פילאנטראפּ

ניו-יאָרק, 3 (ספּ.טעל.) דער קאַרדינאַל ערצ-ביסקופּ פון פילאַדעלפיע האָט דעקאָרירט דעם יודישען פילאַנטראָפּ אַלבערט גרינפעלד מיט אַנ'־אָרדער פון פּיוס דעם 9-טען.

דאָס איז דער ערשטער פאַל ווען אַ יוד ווערט דעקאָרירט מיט אַנ'אָרדער פון פּויבסט.

די אויסצייכנונג האָט גרינפעלד בעקומען פאַר זיינע פילאַנטראָפּישע מעשים.

בעריכט וועגען די געשעהנישען אין א״י

ווערט בעטראכט ווערען אויף דער אויסערארדענטליכער סעסיע פון דער מאנדאט-קאמיסיע ביים פעלקער-בונד

גענף, 3 (י.ט.אַ. טעלעגראַפיש) די ענגלי־שע רעגירונג האָט צוגעשיקט צום סעקרעטאַר פון פעלקער-בונד דעם בעריכט פון דער קאָמיסיע, וואָס האָט אויסגעפאָרשט די געשעהענישען אין א״י (שאָו-קאָמיסיע). דער סעקרעטאַר האָט דעם בעריכט פונאַנדערגעשיקט די מיטגלידער פון דער מאַנדאַט-קאָמיסיע ביים פעלקער-בונד.

גענף, 3 (י.ט.אַ. טעלעגראַפיש) אין די קרייזען פון פעלקערבונד איז מען געווען איבער־צייגט, אַז די ענגלישע רעגירונג וועט דעם בע־ריכט פון דער שאָו-קאָמיסיע צוגעבען איהרע ער־קלערונגען, אָבער די ענגלישע רעגירונג האָט קיין שום ערקלערונגען צום בעריכט נישט געגעבען.

גענף, 3 (י.ט.אַ. טעלעגראַפיש) דער בע־ריכט וועגען די געשעהענישען אין ארץ-ישראל וועט בעטראַכט ווערען אויף אַנ'אויסעראָרדענטלי־כער סעסיע פון דער מאַנדאַט-קאָמיסיע, וואָס וועט פאָרקומען פון 3-טען ביז'ן 10-טען יוני.

געווערקשאפטס-קאמפאניע

פאר די יודישע ארבייטער אין א״י

ניו-יאָרק, 3 (י.ט.א. טעלעגראַפיש). די געווערקשאַפטס-קאַמפּיין, וואָס איז איינגעאָרדענט געוואָרען אין אַמעריקאַ לטובת די יודישע אַרביי־טער אין א״י, געהט אַדורך זעהר לעבהאַפט. ביז איצט איז געזאַמעלט געוואָרען אַ סומע פון 80 טויזענד דאָלאַר.

א ספּעציעלער דעלעגאט קיין א״י

לאָנדאָן, 3. (יט״א טעלעגראַפיש) דער קאָ־לאָניאַל־אַמט האָט דעלעגירט קיין ארץ־ישראל דעם געה. הויכען בעאַמטען אין אינדיען סטימסאָן. ער דאַרף אָפּהאַלטען קאָנפערענצען מיט'ן הויך־קאָ־מיסאַר און צוגעבען בעריכטען וועגען קאָלאָניזאַציע, אימיגראַציע און אַנדערע א״י-פּראָבלעמען.

קיין פארשלאג צו די אראבער

האט פראפ. ווייצמאן נישט געמאכט

לאָנדאָן 3 (יט״א טעלעגר.) דער סעקרע־טאַר פון דער אַראַבישער דעלעגאַציע אין לאָנדאָן אזים נאַשאַשעבי (אַ קוזין פון ירושלים'ער בירגער־מייסטער) האָט ערקלערט, אַז פּראָפ. ווייצמאַן האָט פאָרגעלעגט דער אַראַבישער דעלעגאַציע צו פיה־רען אינטערהאַנדלונגען מכח די יודיש-אַראַבישע בעציהונגען אין א״י. די אַראַבישע דעלעגאַציע זאָל האָבען אָפּגעוואָרפען דעם פאָרשלאַג, ערקלע־רענדיג, אַז זי וועט אונטערהאַנדלען נאָר דירעקט מיט'ן קאָלאָניאַל-אַמט.

וועגען דעם ענין האָט זיך יט״א געווענדעט מיט אַנ'אָנפראַגע צו דער ציוניסטישער עקזעקו־טיווע. די עקזעקוטיווע האָט דעם פאַקט קאַטעגאָריש אָפּגעלייקענט און האָט ערקלערט, אַז ס'איז אין דער הינזיכט נישט געמאַכט געוואָרען קיין אָנרע־גונג אַפילו לגבי דעם ענגלישען קאָלאָניאַל-אַמט.

אראביש'ע צייטונג פאדערט

די דימיסיע פון בענטוויטש, חיימסאן און אבראמסאן

ירושלים, 8 (י.ט.א.) די אַראַבישע צייטונג „פאַלעסטין“ פאָדערט די דימיסיע פון די דריי הויכע יודישע בעאַמטע נאָרמאַן בענטוויטש (יוסטיץ-מיניסטער), חיימסאָן (דירעקטאָר פון אימי־גראַציע-דעפּאַרטאַמענט) און אַבראַמסאָן (גובערנאַ־טאָר פון חיפה), פּרעזעס פון דער קאָמיסיע צו אָפּשאַצען די פּאָגראָם-שאָדענס, אַ משומד, רעד.) ווייל זיי העלפען דעם ציוניזם.

300 מיליאן דאלאר פאר דייטשלאנד

פּאַריז, 3. (ספּ. טעל.) אין בריסעל האָבען זיך פערענדיגט די בעראַטונגען פון דער אינטער־נאַציאָנאַלער באַנקירען־קאָנפערענץ, וועלכע האָט זיך בעראַטען וועגען אַ הלואה פון 300 מיליאָן דאָ־לאַר פאַר דייטשלאַנד. די בעשלוסען פון דער קאָנ־פערענץ וועלען איבערגעשיקט ווערען צו דער פער־וואַלטונג פון דער אינטערנאַציאָנאַלער אויסגלייך־לונגס-באַנק.

ביז 70 מיליאן דאלאר

פוילען זאל בעקומען א הלוואה

אין איינציגע טעג אַרום קומט קיין צוריק קיין וואַרשאַ דער אַמעריקאַנער פינאַנציעלער בעל-יועץ ביי דער פּוילישער רעגירונג ה' דעוועי, וועלכער איז געווען אין פּאַריז און געפיהרט אונטערהאַנד־לונגען וועגען אַ הלואה פאַר פּוילען. ווי מיר ווע־רען בענאַכריכטיגט איז איהם געלונגען אָנצוקניפען בע־ציהונגען מיט אַ גרויסער באַנק-קאָנסאָרציום וועל־כער איז גענייגט צו געבען די הלואה פון 50 ביז 70 מיליאָן אויף ווירטשאַפטליכע צוועקען.

דער דאָזיגער באַנק-קאָנסאָרציום פאָדערט גע־וויסע גאַראַנטיעס פאַר דער הלואה, נאָכדעם ווי ה' דעוועי וועט קומען קיין וואַרשא און אָפּגעבען אַ בעריכט דער רעגירונג ווערט געפלאַנט צו שי־קען קיין פּאַריז אַ דעלעגאַציע וועלכע זאָל ענדי־גען די הלואה.

פוילישער געזאנדטער אין מאסקווע

ביים פאלקס-קאמיסאר ליטווינאוו

ריגאַ, 3. (א.ט.או.) פון מאָסקווע מעלדעט מען, אַז דער פּוילישער געזאַנדטער פּאַטעק האָט היינט בעזוכט דעם פאָלקס-קאָמיסאַר פאַר אויסערן־ענינים ליטווינאָוו. ה' פּאַטעק האָט אין נאָמען פון דער פּוילישער רעגירונג אויסגעדריקט זיין בע־דויערען צוליב'ן דעם צוגעגרייטען אַטענטאַט אויף דער סאָוויעטישער געזאַנדשאַפט אין וואַרשאַ. גע־זאַנדטער פּאַטעק האָט פערזיכערט, אַז די פּוילישע רעגירונג וועט אַלץ טון, כדי צו ענטדעקען די שולדיגע.

שטאב פון רומענישן גענעראל־שטאב איז ווארשא

וואַרשא 3 (טעל. פון אונזער קאָרעספּאָנ־דענט) זייט עטליכע טעג ווייזלט אין וואַרשא דער שעף פון רומענישען גענעראַל-שטאַב גענ. סאַמסאָ־נאָוויצי, דער גענעראַל איז עהרענכטען אויפגענו־מען געוואָרען דורך דעם מלוכה-פּרעזידענט און מאַרשאַל פּילסודסקי.

דייטש-פוילישער ווירטשאפט־ליכער אפמאך

געזעץ-פראיעקט אנגענומען דורך דער דייטשער רעגירונג

בערלין, 3. (ספּ. טעל.) אפיציעל ווערט מיטגעטיילט, אַז די רייכס־רעגירונג האָט אָנגענומען דעם געזעץ־פּראָיעקט וועגען אַ פּויליש־דייטשען ווירט־שאַפטליכען אָפּמאַך.

וויכטיג פאר

מיליטער-פליכטיגע

עס איז אַרויס פון דרוק

אַ בוך פון אַדוואָקאַט יאַריק פון וואַרשא

וועגען מיליטער-פליכטיגע און פאַר רע־זערוויסטען. צוגענגליכער פּרייז.

באר 20 גראשען

צו בעקומען ביי די צייטונגס-פערקויפער

אַלטע שטאָט 1, וועלניאַנש

צעגעלניאַנא 37, נעבען אייזען-געשעפט

און פאַלודניאָווא 2.

הנחות אין צאָהלען פון שטייערען

פונאנדערגעלעגט אויף ראטעס און איבערגערוקט צאהלונגס-טערמינען

וו אַ ר ש אַ, 3 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספאָנדענט). ווי בעקאַנט דאַרפען די צאָהלער פון אַ מונאַץ-שטייער ביז'ן 15. מאַי איינצאָהלען דעם אונטערשיד צווישען דעם אָפגעשאַצטען אומזאַץ-שטייער פאַר'ן יאָהר 1929 און די איינגעצאָהלטע „זאַליטשקעס" אויף דעם דאָזיגען יאָהר. דעמזעלבען טערמין מוז מען אויך איינצאָהלען די „זאַליטשקעס" פאַר'ן ערשטען קוואַרטאַל פון אומזאַץ-שטייער אויפ'ן יאָהר 1930. דעם 1. מאַי האָט מען אויך געדאַרפט בעצאָהלען אַ העלפט פון מלוכ'שען הכנסה-שטייער פאַר'ן יאָהר 1930.

אַזוי-אַרום פאַלען זיך צונויף עטליכע שטייערן מיטאַמאָל, וואָס איז צוליב דער איצטיגער שווערער לאַגע אונמעגליך צו בעצאָהלען.

די האַנדעלס-קאַמערן האָבען זיך ווענדען דעם געווענדעט צום פינאַנץ-מיניסטעריום וועגען איבעררוקען די טערמינען פון איינצאָהלען די דערמאָהנטע שטייערן.

דאָס פינאַנץ-מיניסטעריום האָט בעריקזיכטיגט די ווענדונג אין פאָלגענדער מאָס: דעם אונטערשיד פון אומזאַץ-שטייער און די „זאַליטשקעס" פאַר'ן יאָהר 1929 דאַרף מען איינצאָהלען נישט ביז'ן 15. מאַי נאָר אין צוויי גלייכע ראַטעס: (אָהן שטראָף און פראָצענטער) די ערשטע ראַטע אַם 15. מאַי און די צווייטע דעם 15. יוני.

גלייכצייטיג זענען אויך איבערגערוקט געוואָרען די צאָהלונגס-טערמינען פאַר דער „זאַליטשקע" פאַר'ן ערשטען קוואַרטאַל אומזאַץ-שטייער פאַר'ן יאָהר 1930 פון 15. מאַי אויפ'ן 15. יולי און די צווייטע קוואַרטאַל-זאַליטשקע פון 15. יולי אויפ'ן 15. אויגוסט.

צו די דערמאָנטע טערמינען האָט אָבער נישט קיין אָנווענדונג דער 14-טעגיגער הנחה-טערמין.

וו אַ ר ש אַ, 3 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספאָנדענט). דער פינאַנץ מיניסטער האָט ערקלערט, אַז אין די נאָהענטסטע טעג וועט ערשיינען אַ פעראָרדנונג וועגען בעפרייען פון אומזאַץ-שטייער די האַנדווערקער, וואָס אַרבייטען מיט איין געהילפס-קראַפט, פערקלענערען די סטאַווקע פון אומזאַץ-שטייער פאַר האַנדווערקער און קליינהענדלער פון דער ע נעהרונגס-בראַנזשע, פונאַנדערלעגען אויף ראַטעס דעם אומזאַץ-שטייער פאַרן יאָהר 1929, אָפלעגען די טערמינען פון די „זאַליטשקעס" פאַר'ן יאָהר 1930 און פערגרעסערן די קאָמפּעטענץ פון דער מאַכט פון דער ערשטער און צווייטער אינסטאַנץ.

שרעקליכער שטורם-ווינט

איז אריבער איבער מיטעל-אמעריקא

ל אָ נ ד אָ ן, 3 (אַ.ט.אג.) איבער די מיטעל-שטאַטען פון צפון-אַמעריקאַ איז אַדורך אַ גאַנגע-הויערער שטורם-ווינט, וועלכער האָט געמאַכט גרויסע שאָדענס. 12 שטעט, וואָס ליגען אויפ'ן וועג פון אָרקאַן זענען טיילווייז פערניכטעט, די צאָהל דער'הרג'עטע לויט דער ערשטער אויסרעכנונג בעטרעפט 21 פערזאָן. דער שטורם איז אַדורך איבער די שטאַטען: נעבראַסקאַ, נאָרט דאַקאָטאַ, מיסורי און אַנדערע.

גרויסע פאבאר-אפערע אין ביעלסק

ארעסטירט אנגעזעהענע אינדוסטריעלער

ב י ע ל ס ק 3 (ספ.טעל.) די זיכערהייטס-מאַכט איז געפאַלען אויף די שפורען פון אַ גרויסער פאַבאַר-אַפערע, אין וועלכער ס'זענען פערמישט עטליכע גרויס אינדוסטריעלער און באַנקירען. אין צוזאַמענהאַנג דערמיט זענען אַרעסטירט געוואָרען 15 פערזאָן: ברידער קאָרנפעלד, בנימין, שבתי, קלעמענס און דאָרא פרענקעל, ברידער שטיין. די אַרעסטירטע האָבען געוואָלט איבערקויפען די מיטגלידער פון דער פאַבאַר-קאָמיסיע.

סענסאציאנעלער ארעסט אין בערלין

געפונען א גאנצע ארסענאל געוועהר

ב ע ר ל י ן 3 (ספ. טעלעגר.) היינט איז דאָ געמאַכט געוואָרען אַ סענסאַציאָנעלער אַרעסט. ס'איז אַרעסטירט געוואָרען אַ הויכער מלוכה-בעאַמטער ד"ר ליבען, ביי וועמען אין דער וואוינונג ס'איז געפונען געוואָרען אַ גאַנצער אַרסענאַל ביקסען, רעוואָלווערען, גראַנאַטען און אַנדערע אַמוניציע. ווי ס'ווייזט זיך אַרויס איז ליבען געווען אַנ'אָנפיהרער פון אַ רעכטע מאַטראָסען-אָרגאַניזאַציע, וועלכע האָט געהאַט אַפילו אייגענע שיפען און צוגעגרייט אַ מלוכה פערשווערונג.

לעגיאַ — וואַרטאַ 0:4

וו אַ ר ש א, 3 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספאָנדענט) היינט איז דאָ פאָרגעקומען דער מייסטערשאַפטס-מעטש צווישען דער וואַרשעווער „לעגיאַ" און דער היינטיגער מייסטער, דער פויזנער „וואַרטאַ". דער מעטש איז פערענדיגט געוואָרען מיט אַ סענסאַציאָנעלען רעזולטאַט 0:4 פאַר „לעגיאַ".

א הויז פון 77 שטאק

נ י ו - י אָ ר ק, 3 (ספ.טעל.) דאָ איז פערטיג געוואָרען דאָס העכסטע הויז אין אַמעריקאַ פון 77 שטאָק, 340 מעטער. די קאָסטען פון בוי בעטרעפען 12 מיליאָן דאָלאַר.

צענזורירטען מאַי-אויפרוף

פון דריטען אינטערנאציאנאל

ל אָ נ ד אָ ן, 3 (ספ.טעל.) דער מאַי-מאַניפעסט פון 3-טען אינטערנאַציאָנאַל איז דאָ ערשינען אין דער היגער קאָמוניסטישער צייטונג מיט גרויסע ווייסע פלעקער. דערביי איז געווען אַ בעמערקונג, אַז דער אויפרוף אָיז צענזורירט געוואָרען דורך די דרוקער-אַרבייטער.

א פאטער דערשיסט זיין 7-יעהריג טעכטערל

און נעמט זיך אליין דאס לעבען

ל ע מ ב ע ר ג, 3 (טעלעפאָניש) אויף לעטשינסקאַ 43 אין לעמבערג איז נעכטען פאָרגעקומען אַ שרעקליכע פאַמיליען טראַגעדיע. דער 69-יעהריגער קאָנדוקטאָר יאַן זביר האָט אין דער אָפוועזענהייט פון זיין פרוי דערשאָסען זיין 7 יעהריג טעכטערל און דערנאָך זיך אַליין דערשאָסען. די סבה פון דער וואַהנזיניגער טאַט איז נישט בעקאַנט.

אפמאַך צווישען „הסתדרות" און די קאלאניסטען

י ר ו ש ל י ם, 3 (י.ט.א. טעלעגראַפיש) צווישען „הסתדרות העובדים" און דעם קאָלאָניסטען-פערבאַנד איז געשלאָסען געוואָרען אַנ'אָפמאַך, דורך וועלכען עס ווערען ליקווידירט די קאָנפליקטען צווישען „הסתדרות" און די קאָלאָניסטען אין כפר סבא. דער אָפמאַך איז גילטיג ביז'ן 1-טען יוני.

DR. MED.

A. URYSON

אינערליכע קראַנקהייטען

נעהמט אָן פון 3 ביז 6 נאָכמיטאָג.

Konstantynowska 20, telef. 35-85.

ארבייטסלאזיגקייט, הונגער, נויט

דער גורל פון דער יודישער בעפעלקערונג אין בושעושין

אין ניו-יאָרקער „טאָג" דרוקען זיך בעגלויבינטע בעריכטען וועגען דער לאַגע פון דער יודישער בעפעלקערונג אויף דער פוילישער פראָווינץ, צ. א. געפינען מיר אַ בעריכט וועגען מצב אין בושעושין. דער בעריכט איז אונטערגעשריבען דורכ'ן פאָרזיצער פון דער בושעושינער קהלה ה' י. פיאַלער, וויצע-פאָרזיצער י. דיאַמאַנט און סעקרעטאַר אברהם שאַפּמאַן.

זינט פיל צעהנדליגער יאהרען שמ'ט אונזער שטאָט מיט אַ הויכער אויסאַרבייטונג פון פאַרטיגע מלבושים.

בימי רוס, ד. ה., ווען פוילען איז געלעגען אונטער דער רוסישער הערשאַפט, האָט אונזער שטאָט, אַ דאַנק אַ הויכער אויסצייכנונג אויף דעם געביט פון פאַרטיגע קליידער, הן מיט דער אַרט אויסאַרבייטונג, הן מיט דעם צואַמענשטעלען, ווי אויך מיט די בעדינגונגען, פערכאַפט אַ גאַנץ אַ מאַרק פון דעם גרויסען ריזיגען רוסלאַנד.

זעהר שנעל האָט זיך די קליידער-אינדוסטריע ענטוויקעלט אין אונזער שטאָט, וואָס איז טאַקע געוואָרען דער איינציגער פרנסה-קוואַל פון וועלכען עס האָבען געשעפּט חיונה בערך פינף הונדערט שניידער-ווערשטאַטען, אין וועלכע עס זענען געווען בעשעפטיגט ביז דרייטויזענד אַרבייטער פון דער גאַנצער אומגעגענט, און אַרום זיי — אַ גרויסע צאָהל סוחרים, הענדלער, קאָמיס-אגענטען, אנגעשטעלטע, א. א. וו. מיט איין וואָרט, דאָס גאַנצע שטעטעל האָט זיך, ווי געזאָגט, מפרנס געווען פון און דעם איינציגען פרנסה-צווייג און געפיהרט יאָהרען-לאַנג אַ שעהן בכבוד'ע לעבען.

מיט'ן אויסברוך פון דער וועלט-מלחמה אָבער איז אונזער שטאָט חרוב און מוחרב געוואָרען. ערשטענס, האָבען זיך געליטען דירעקט פון די שווערע מלחמה-אָפּעראַציעס, וואָס האָבען זיך אין און אַרום דער שטאָט אָפגעשפּילט אַ לענגערע צייט. צווייטענס, זענען פערלוירען געגאַנגען די רוסישע אָפּזאַץ-מאַרק און גלייכצייטיג זענען פערשטאָפּט געוואָרען די פרנסה-קוואַלען פאַר אַ אַ גרויסער צאָהל יודישע פאַמיליעס.

זינט דעמאָלט געפינט זיך בושעושין אין אַ גוסס'דיגען צושטאַנד. דער זעהר פעהיגער אַרבייטס-עלעמענט, ווי עס איז דער היגער שניידער-מייסטער, וועלכער בעווייזט פשוט וואונדער אין דעם קליידער-פאַך, לאָזט זיך פאָרט נישט מיט אמאָל איינגאַנצען אַפּטויטען, און דעריבער קומט אַהם אויס אַז ליידען לעבעדיגערהייט אַלערלייא געפּרענטע צרות.

מ'מוז מודה זיין, אַז במשך דער דאָזיגער צייט זענען געווען מאָמענטען, אין וועלכע דאָס קליידער מסחר האָט אויפגעלעבט אַ ביסעל, און עס האָט זיך אויסגעדראַכט, אַז בושעשין לעבט צוריק אויף און מען וועט ווייטער בעווייזען איהרע מופתים אין דער שניידעריי. ליידער אָבער איז עס טאַקע נאָר געווען אַ מאָמענטאַלע אויפפלאַמונג, אַ אַ מין צאַנקען פון דער נשמה, וואָס אטעמט און דער גוף שטאַרבט אָפּ.

און אָט טאַקע אין אַ אַ מצב געפינט זיך זינט דעם מלחמה-אויסברוך די היגע יודישע בעפעלקערונג. אַרבייטסלאָזיגקייט, הונגער, נויט, קעלט, קראַנקהייט און אַנדערע מיני פּורעניות, דאָס רירט זיך נישט אַראָפּ פון טאָג-אָרדנונג. דער שווערער, פיטערער קריזיס, וואָס הערשט אין לאַנד, האָט געקלאַמערט אין זיינע אייזערנע לאַפּעס די היגע יודישע בעפעלקערונג און שטויסט זי אַלץ טיפער אין תהום פון אונטערגאַנג.

אַ תל-עולם איז געוואָרען פון דעם הי גען יודישען האַנדעל און מלאכה. פאַרוויסט און פּערצ'תושכ'ט זענען געוואָרען די אַמאָליגע פרעהליכע ווערקשטאַטען פון וועלכע עס האָבען זיך געהערט אַמאָל זיסע צופּר דענע אַרבייטס-לידער. דער שבוא'טישער מאַרק-פּלאַץ, וועלכער האָט פון אייביג-אָן געגעבען פרנסה און שפע צו צעהנדליגער יודישע משפחות, האָט געקומען אַנ'אויסזעהען פון אַ לעבעדיגען בית-עולם. דער גרעסטער טייל קראָמען אין דעם מאַרק-פּלאַץ זענען געשלאָסען און די איינגעזעצטע זענען אויסגעגאַנגען כעפּרא דהארעא.

ווי שאָטענס, אָהן לעבען דרעהען זיך אַרום גרויסע מחנות אַרבייטסלאָזע, טאַטעס פון קליינע קינדער, מענשען מיט טאַלאַנט, וואָס בעווייזען ממש וואונדער אין זייער פאַך זוכען אַ שטיקעל ברויט אויף צו שטילען דעם שווערען הונגער פון זייערע הויזגעזינד.

ווער עס איז געווען ביכולת איז אַנטלאָפען פון דאַנען ווי פון אַ פייער, ווער קיין בעלגיע, ווער קיין פראַנקרייך. דער גרעסטער טייל אָבער איז געבליבען אויפ'ן אָרט, הילפלאָז, און ראַנגעלט זיך פשוט מיט'ן טויט.

דער „דזשאָינט" אין וואַרשאַ האָט דאָ געגרינדעט אַ רעטונגס-קאָמיטעט, וועלכער איז נאָכדעם פערוואַנדעלט געוואָרען אין אַ „גמילות-חסדים קאַסע", וואָס עקזיסטירט נאָך ביז'ן היינטיגען טאָג. לעצטענס אָבער האָט זי דאָך די קאַסע אויסגעשעפּט בושעושין איז אויסגעמאַטערט פון די יאָהרעלאַנגע צרות און שלעק. זי איז אַריינגעפאַלען אין יאוש און ווערט פשוט דערטרונקען אין אַ גרויסען ים פון צרות.

הילף, גיכע הילף, מוז געאיילט ווערען צו דער יודישער בעפעלקערונג אין בושעשין! אָבער נישט אין פאָרם פון נדבות. בושעושינער יודען ווילען נישט קיין נדבות, די יודישע בושעושינער בעפעלקערונג איז אַ פעהיגער אַרבייטס-עלעמענט, וואָס וויל זיך אויסהאַלטען פון איגענער פראַצע און דער ריבער טאַקע איז אונזער מיינונג, אַז אַ בעדייטענדע סומע געלד, פון וועלכער מען זאָל קאָנען געניסען אין פאָרם פון אָהנפראַצענטיגע הלוואות אויף לייכטע בעדינגונגען, וואָלט געקאָנט בלי ספק אָפּראַטעווען און געוויסערמאַסען פערלייכטערען די איצטיגע שווערע סיטואַציע אין אונזער שטאָט.

דער אַנגעוויזענער פּלאַן איז, לויט אונזערע מיינונג, דאָס ראַדיקאַלסטע מיטעל, דער איינציגער אויסוועג, אַריינצוטראָגען אַ פרישע לעבען אין די אָפּגעשטאָרבענע ווערשטאַטען, און אונטערצוהאַלטען די עקזיסטענץ פון אַ גרעסערער צאָהל בעל-מלאכה'ס.

די אַמעריקאַנער לאַנדסלייט, אונזערע שוועסטער און ברידער אויף יענער זייט ים, און בכלל אַלע הילפס-געזעלשאַפטען, דאַרפען זיך מיט דעם אָנגעהיינגענעם פּלאַן פּאַראינטערעסירען, דאַרפען וואָס גיכער איילען מיט הילף. אַלען זאָל וויסען, אַז בושעשין שמאַכט אין הונגער און אין נויט; אַז הונדערטער משפחות אַרבייטס-פעהיגע מענשען געהען אויס ווי די ליכט; אַז אַ גרויסע צאַהל בכבוד'ע סוחרים ראַנגעלט זיך מיט'ן טויט ממש, אַז אַלץ שמאַכט אונטער דעם שווערען דריקענדען יאָך פון דעם אַזוי לאַנג רויערענדען אומ'ברחמנות'דיגען ביטערען קריזיס; און אַז הונדערטער יודען מיט זייערע ווייבער און קליינע קינדער וואַרטען מיט די לעצטע כחות אויף גיכער הילף.

באר „כרמל"

מאַכט בעקאַנט דעם ג' פובליקום, אַז נאָך אַנ'ערשטקלאַסיגען רעמאָנט ווערט היינט זונטאַג, דעם 4-טען מאַי צוריק ערעפענט און עמפּפעהלט צום

זומער-סעזאָן טעגליך ערשטקלאַסיגע

פרישטיקען, מיטאַגען, אָוונדברויטען

צוליב דעם הערשענדען קריזיס זענען די פרייזען בעדייטענד ביליגער

מיטאַג פון 1.50 און פון 4 גענג : מיט פיש פון 2.00 זל. אַז. אָוונדברויט 1.20

ערשטקלאַסיג ביר 25 גר. אַ גלאַז. דער בופעט איז שטענדיג פערזעהען מיט פערשידענע צובייסען און אַלעראַרט איין- און אויסלענדישע געטראַנקען.

ערשטקלאַסיגע בעדינונג! שטרענג כשר! ראַדיאָ-קאָנצערטען!

מיט אַכטונג באר „כרמל" אינהאַבער ליפּע שיינביין

נאַוואָמיעסקאַ 27, טעל. 27-149

בעמ.: צוליב בעקוועמליכקייט פון פובליקום איז דאָס לאָקאַל אָפען ביז 2 ביינאַכט

לאדז 4 מאי 1930

„נייער פאלקסבלאט"

לאדז 4 מאי 1930

שטילקייט אין דער פאליטיק

אין פאליטישען לעבען אין פוילען הערשט איצט א טויטע שטילקייט. דער סיים „רוהט" און וועט זיך מן הסתם נאך לאנג נישט אויסרוען. די מיניסטארען פון דער סלאווועק-רעגירונג זעצען דער היפוך פון דער בארטעל-רעגירונג: זיי האלטען, אז רעדען איז אפילו זילבער דערפאר איז אבער שווייגען גאלד. שווייגען זיי טאקע. בכלל קאן מען זאגען וועגען דער גאנצער איצטיגער פאליטישער לאגע אין לאנד — אז די געפינט זיך ווי אויף א טויטען פונקט, פערגליווערט אויף איין ארט און ריהרט זיך נישט, נישט אהער נישט אהין.

די סוווערענען פון פאלק זעהען אפילו אין שלאף שרעקענס-וויזיעס: נייע וואהלען און זיי ווארטען שוין, די שעה זאל נישט קומען, חלילה.

צי שמעקט אבער טאקע באמת מיט נייע וואהלען צו א נייעם סיים?

הגם פרעמיער סלאווועק האט אין אנהויב פון זיין רעגירען געלאזט הערען דער עפענטליכקייט, אז מיט'ן איצטיגען סיים וועט שוין מערניט אויסקומען צוזאמענצוארבעטען זיך — איז אבער די מעשה, וואס פון זאגען ביז טאן איז די דיסטאנץ אין לעבען זעהר ווייט, מחמת דאס ווענדט זיך שוין נישט אזוי אן ווילען פון דער אדער יענער רעגירונג, נאר איז אפהענגיג אן די פאליטישע בעדערפעניששען פון מאמענט. גראד אויף דער הייסער רגע, ווען סלאווועק איז געווארען פרעמיער האט די פאליטיק דיקטירט, אז סלאוועק זאל לאזען פאלען אויפ'ן אדרעס פון סיים זיין דראהונג וועגען „מעהר נישט צוזאמענארבייטען". אבער אז ס'זענען אריבער עטליכע טעג, האט זיך די סיטואציע מעגלין געקענט בייטען, דערמיט אויך די שטימונגען ווענגען די ווייטערדיגע פערספעקטיווען בנוגע דעם סיים, הגם די בעציהונג האט געקענט פערבלייבען די זעלבע. ס'קאן דעריבער מעגליך זיין, אז סלאווועק וועט נישט פעראיבעל האבען, אויב מ'וועט איהם נישט האלטען ביים ווארט און זיך ווייטער אזוי האלטען מיט'ן סיים נישט אהין-נישט אהער.

און צוריק געערדט, צו זעגען דען פארהאן ביי אונז אין פוילען אנדערע נייע מקורים פון וואנען צו שעפען נייע דעפוטאטען, מעג עס זיין פון סאנאציע-לאגער? די פראקטיק בעווייזט נישט איינמאל, אז דאס רוב ווערען געוועהלט די זעלבע סובערענען, אויב ס'איז יא דא אמאל א חילוק, איז דאס נאר אין די איבערצייגונגען און פארטיי-אנגעהעריגקייט פון די סווערענען. נעכטען זענען די זעלבע געווען לינקע, היינט געהערען די זעלביגע צו אנ'אנדער לאגער און מארגען קענען די זעלבע פערזאגען אריין אין סיים אלס סאנאציע-לייט.

די גאנצע זאך, וואס קען שטויסען די רעגירונג צו נייע וואהלען איז נישט אזוי דער בייט פון דעפוטאטען-מאטעריאל, ווי די האפנונג צו בעקומען א רעגירונגס-מעהרהייט אין סיים. וואלט די רעגירונג געהאט אזא האפנונג וואלט זי, בלי ספק, קיין איבעריגען טאג נישט געווארט. אבער אזא זיכערקייט האט נישט די רעגירונג און דעריבער איילט זי זיך אויך נישט מיט נייע וואהלען און בענוגענט זיך מיט'ן פערוואנדלען דעם סיים אין א לעבעדיגען מת, אין א נישט ווירקענדען פאקטאר אין לעבען פון לאנד. ס'איז אבער דערפון נישט בעדרונגען, אז די רעגירונג וועט אזא טאקטיק בנוגע דעם סיים נאך לאנג פארזעצען, ס'איז נישט אויסגעשלאסען, אז סוף כל סוף וועט זיך די רעגירונג פארט ענטשליסען צו פרובען מזל, מחמת אין געוויסע מאמענט מוז זי דאך פארט אנקומען צום סיים (צו בעשטעטיקען דעם בודזשעט).

דערווייל אבער איז דער סיים אוועקגערוקט אין שאטען אויף א טויטען פונקט און צוזאמען מיט איהם דער גאנצער פאליטישער קאכקעסעל.

א. ק.

—:8:—

ניקאלאי דעם צווייטענס טאכטער אין אמעריקא

זי וויל נישט פאהרען קיין איראפא

וואשינגטאן, 3. (ספ. טעל.) די עמיגראציע מאכט האט א גרויסען קלאפאט מיט א געוויסער מאנסטאזיא טשאיקאווסקא, וועלכע ערקלערט, אז זי איז די טאכטער פון ניקאלאי דעם צווייטען. טשאיקאווסקא האט נישט קיין אויפענטהאלטס-דאקומענטען אין אמעריקא און מ'דארף זי ארויסשיקען קיין איראפא, זי וויל אבער נישט ארויספאהרען קיין איראפא, ווייל זי ערקלערט, אז זי איז ניקאלאי'ס טאכטער.

דער פינף-יאהריגער פלאן פון די סאוויעטען

און די רוסישע יודען

אין „מארגען זשורנאל" שרייבט א. רעוואוצקי: דער דורכשניטליכער יוד וויל נישט דעם שטורץ פון דער סאוויעט רעגירונג. אפילו די פערביסענסטע געגנער פון איהר עקאנאמישער און רעליגיעזער פאליטיק וואלטען נישט געוואלט, אז זי זאל פאלען צוליב אנ'אויפשטאנד. ביים דורכשניטליכען יוד, סיי אין רוסלאנד, און סיי אין אויסלאנד, איז פערהאן דאס געפיהל, אז אנ'אויפשטאנד געגען סאוויעט-מאכט וואלט קודם כל זיך אויסגעלאזט צו יודישע קעפ.

גאנץ אנדערש איז די בעציהונג פון'ם דורכשניטליכער יוד צו די עקאנאמישע פלענער פון דער סאוויעט-רעגירונג. דער יודישער דורכשניט-מענש בעטראכט די עקאנאמישע פאליטיק פון דער סאוויעט-רעגירונג פאר אנ'אומגליק, פון וועלכער מען דארף וויאס פריהער פטור ווערען. ער איז נישט נאר געגען איהר צוליב דעם גרויסען פראצענט פון חנוודלער צווישען יודען, נאר ער האלט זי בכלל פאר א חלום, וואס קאן קיינמאל נישט פערווירקליכט ווערען.

אט פון דעם נעהמט זיך דער ווידערשפרוך אין דער בעציהונג פון'ם דורכשניטליכען יוד צום היינטיגען רוסלאנד. פון איין זייט וואלט ער שטארק נישט געוואלט, אז די סאוויעט-מאכט זאל געשטירצט ווערען, פון דער אנדערער זייט וואלט ער יא געוואלט, אז זי זאל דורכפאלען אין אלע איהרע פלענער פון סאציאליסטישען אויפבוי.

ס'איז נישט די אויפגאבע פון דעם היינטיגען ארטיקעל צו אנאליזירען דעם פינף-יאהריגען פלאן, אינ'ם ליכט פון די ביז-יעצטיגע דערגרייכונגען פון דער סאוויעט-רעגירונג און מאכען פון דעם אנ'אנדערגילטיגע אויספיהר וועגען דעם, אויף וויפיל דער ראוויגער פלאן קאן אדער קאן נישט פערווירקליכט ווערען. דאס וואלט פערלאנגט א וויסענשאפטליכע ארבייט, וועלכע וואלט איבערגעשטיגען די ראהמען פון א צייטונגס-ארטיקעל.

אנ'אפהענגיג אבער פון די שאנסען פון'ם פינף-יאהריגען פלאן, שיינט מיר, אז די יודישע מאסען אין רוסלאנד זענען ביי דער א צטיגער לאגע מעהר פעראינטערעסירט אין זיין ערפאלג, איידער אין זיין דורכפאל. דאס בעציהט זיך נישט נאר אויף דעם טייל פון דער יודישער בעפעלקערונג, וועלכער איז אויף דעם אדער אנדערען אופן אריינגעצויגען אין „רשו שלום העיר" בעציהט זיך אוי, אויפ'ן מיליאן יודישע דעקלאסירטע, וועלכע שטעהען דערווייל מחוץ למחנה.

מיט צוועלף יאהר צוריק, ביים אנהויב פון דער באלשעוויסטישער רעוואלוציע, איז די לאגע אין דעם זין געווען אנ'אנדערע. די אלטע עקאנאמישע יסודות פון'ם יודישען לעבען זענען נאך נישט פערניכטעט געווען. כאטש דער הענדלער האט געליטען פון דער באלשעוויסטישער רעוואלוציע גלייך ביים אנהויב, איז ער אבער פארט געבליבען ביי עפעס, דער בעל מלאכה איז נאך געבליבען ביי זיין ווערקשטאט, און זיינע ווערקצייג, ווי אלט און אפגעשטאנען זיי זענען נישט געווען, האבען דאך געקאנט ארבייטען. די יודען, פון וועלכע עס נעהמען זיך די היינטיגע דעקלאסירטע, האבען דעמאלט נאך בעדארפט האבען רעכט און זיכערהייט, כדי צו שפילען א ראליע אין ארומיגען עקאנאמישען לעבען, און דערביי אליין דמאכען א לעבען פאר זיך און זייערע קינדער.

ס'איז דעריבער פערשטענדליך, אז אין יאהר 1921, ווען ס'איז פראקלאמירט געווארען דער „נעפ" האט דאס יודישע שטעטעל אויפגעלעבט. אפילו דער „עמעס" האט נישט איינמאל געמוזט צוגעבען, אז די יאהרען 1922—1925 זענען געווען לפי ערך די גליקליכסטע אינ'ם לעבען פון די יודישע מאסען זייט דער רעוואלוציע. דאס שטעטעל האט געקראגען די מעגליכקייט צו פערדינען אויף א שטיקעל ברויט, און עס האט די ראויגע געלעגענהייט באלד אויסגענוצט.

אנדערש וואלט אבער געווען די לאגע, ווען סאוויעט-רוסלאנד וואלט איצט, אין יאהר 1930 ערקלערען א נייעם „נעפ". דאס וואלט געמיינט רעכט פאר פריוואטען האנדעל און פריוואטער קליינער אינדוסטריע.

לאמיר נישט פערגעסען, אז דער היינטיגער יודישער דעקלאסירטער איז נאר אין אנ'אנדער לאגע, איידער דער יודישער דעקלאסירטער פון'ם יאהר 1920. דעמאלט האט דער אמאליגער הענדלער נאך עטוואס פערמאגט, נאך אלט פאגראמען און רעקוויזיציעס מכל המינים, פון ווייסע און פון „רויטע" האבען נאך פיל געוואוסט עטוואס בעהאלטען: פון דער צייט פון'ם וועלט-קריג, וואס איז נאך געווען פאר'ן הענדלער און בעל מלאכה א צייט פון „וואהילשטאנד". אין ערגסטען פאל האט מען נאך געהאט מעבעל, מלבושים און אנדערע זאכען, וועלכע מען האט געקענט ביים אנהויב פון „נעפ" פערוואנדלען אין מזומנים און אנהויבען דערמיט האנדלען.

איצט זענען אזעלכע בעהאלטענע רעזערווען שוין אויפגעגעסען געווארען, אדער צוגענומען געווארען בעת דער כסדר'דיגער „ליקווידאציע" פון „נעפ", וועלכע איז אנגעגאנגען פאר די לעצטע דריי יאהר. ווען מען זאל היינט ווידער פראקלאמירען א „פרייען" האנדעל, וועלען די דעקלאסירטע נישט האבען מיט וואס צו האנדלען, און די בעלי מלאכות וועלען נישט האבען מיט וואס צו ארבייטען. און אויב אפילו מען וועט האבען גענוג אויף צו קויפען א קארב מיט סחורה צו עפענען א קליינינקע קלייטעל, וועט מען ציטערען, אז דער נייער „נעפ" וועט אנהאלטען נישט לענגער ווי דער פריהערדיגער נאך די ערפאהרונגען, וועלכע מען האט געהאט מיט'ן פריהערדיגען „נעפ" וואלט מען דארט א נייעם „נעפ" בעטראכט אלס א קאץ און „מויז" שפיל", אויף וועלכער מען קאן גאר נישט בויען.

און אויסער דעם אלעמען דארף פערשטאנען ווערען, אז פיל יודישע פאזיציעס פון אמאל זענען פאר דער צייט פעסט אריבער אין אנדער'ע הענט. ווען אפילו די סאוויעט-מאכט זאל היינט פאלען, וועלען קאאפעראציעס דארט בלייבען אלס די הערשענדע פארמען פון האנדעל. אין אזעלכע געגענדען ווי אוקראינע און ווייס-רוסלאנד, וואלטען אפילו די „ווייסע" איצט געשטיצט קאאפעראציעס, אויב נישט צוליב סאציאלע טעמים, איז צוליב אנטיסעמיטיזם.

אויסער דעם אלעמען, איז א „נעפ" איז זיין פריהערדיגער פארם זעהר אונוואהרשיינליך, אפילו ווען דער פינף-יאהריגער פלאן זאל נישט קאנען פערווירקליכט ווערען. אין אזא פאל וועט סאוויעט-רוסלאנד זיך דאויסגלייכען מיט א הרע אויסלענדישע קרעדיטארען און א בערגעבען א הרע אינדוסטריע אונטער דער קאנטראל פון אויסלענדישען קאפיטאל. זי וועט אבער זעהר ווייניג געווינען פון דער אינערליכער פריוואטער איניציאטיוו, וועלכע וועט נישט האבען אין איהר רשות אפילו דעם רעשטעל פון קאפיטאל, וועלכען זי האט נאך פערמאגט בעת דער פראקלאמירונג פון'ם ערשטען „נעפ".

אנ'איבערפלוס פון אכצעהן מיליאן פרויען אין איראפא

פראסטיטוציע ווערט שרעקליך גרויס.—די פרויען קעמפען געגען אלט-מוידשאפט.— דער דראנג צו סעקסועלען לעבען און צו מוטערשאפט. — דאס סאציאלע לעבען הויבט אן קריגען אנדערע פארמען

אין דעם ים פון צרות נאך דער גרויסער וועלט-מלחמה, נאך דער שרעקליכער פערוויסטונג פון לענדער און מענשען, נאך דעם עקאנאמישען צוזאמענברוך און נאך דעם שווערען פערזוך צוריקצושטעלען דאס הרוב-געווארענע לעבען — בקיצור נאך דער גרויסער פאליטישער און סאציאלער איבערקעהרעניש, האט זיך אויסגערוקט און גאנץ איראפא א נייע פראבלעם: מען האט זיך אויסגעזעהן, אז צו אלע גרויסע פערלוסטען איז צוגעקומען נאך א גרויסער „פערלוסט": צופיל ווייבער.

די ראוויגע מכה פון פרויען-איבערפלוס איז אייגענטליך נישט קיין נייע, און נישט די מלחמה איז פאר דעם אנ'גאנצען פעראנטווארטליך. אין אלע לענדער און אין אלע צייטען איז שטענדיג געווען אנ'איבערפלוס פון פרויען. אבער קיינמאל האט מען דעם איבערפלוס נישט געפיהלט, ווי מען פיהלט איהם איצט אין איראפא, נאכדעם ווי די מלחמה האט אויסגעשאכטען הונדערטער טויזענדער יונגעלייט.

די לאגע איז אזא:

אכצעהן מיליאן פרויען אין איראפא קאנען פאר זיך קיין מענער נישט קריגען. זיי אליין בעטראכטען זיך פאר איבעריגע בעשעפענישען אויף דער וועלט, וועלכע זענען פערארטיילט, אין מערסטע פאלען, צו אנ'איינזאמען לעבען; זיי מוזען זיך אפזאגען פון מוטערשאפט און זיי מוזען דערשטיקען אין זיך דעם נאטירליכען דראנג צו א סעקסועלען לעבען. נישט אלע זענען אבער בכוח צו קעמפען געגען זייערע נאטירליכע פערלאנגען און, זיי ווערען אריינגעצוואונגען אין א לאגע, אז זיי זענען גרייט צו פערפיהרען מענער פון אנדערע פרויען, אדער גיבען זיך נאר איינגאנצען איבער צו פראסטיטוציע.

די ראוויגע „איבערפליסיגע" אכצעהן מיליאן פרויען זענען דאס אנגעווייטאגסטע פראבלעם אין גאנץ איראפא, און נישט אזוי לייכט קאן מען געפינען א וועג ווי אזוי דאס ראוויגע פראבלעם צו לעזען. אויף יעדען פאל זענען די פרויען א זעהר אומנעדולדיג פאלק און קאנען נישט און ווילען נישט ווארטען ביז פראבלעמען וועלען געלעזט ווערען. און ביז מען וועט איבערקעהרען סאציאלע ארדנונגען, אנטער אזעלכע בעדינגונגען, פערשטעהט זיך, ווערט לויז די מאראליטעט און די ריינקייט, און דאס גליק פון דער דורכשניטליכער פאמיליע ווערט געשטערט אין גרוים געפאהר.

קינדער, אדער זאל מען זיי ערלויבען צו דעמאראליזירען, דורך פראסטיטוציע, די תיים פון דעם דורכשניטליכען בירגער.

עס איז נישט לייכט צו געפינען אנ'ענטפער אויף די ראוויגע פראגען. איראפא איז נאר אלץ פערטשאדעט פון דער וועלט-מלחמה; די רואיגעס שטעהען נאך פאר די אויגען; די רעגירונגען רינגען זיך וואגען שארענערזאן; דער עקאנאמישער מצב איז נאך אלץ קלאנגער; מען וויל צוריק אויפבויען דאס לעבען, מען וויל — שטארקער ווי פאר דער מלחמה — איבערשטייגען איינער דעם אנדערען, און דערפאר בלייבט ווייניג צייט צו שענקען אויפמערקזאמקייט צו אט דעם ווייכטיגסטען פראבלעם, וואס איז אייגענטליך דער סאמע יסוד אויף וועלכען עס האלטען זיך לענדער און פעלקער.

נישט האבענדיג קיין אנדער ברירה, הויבען אן די פרויען ביסלעכווייז אליין „ערלעדיגען" זייער פראבלעם. אין בערלין, און אפילו אין די סאמע צוריקגעצויגענסטע שטעט פון דייטשלאנד און פראנקרייך, געפינען די פרויען זייער וועג צוהעלפען זיך. אין דעם פרס, אז גוט ווי זיי קאנען, און דייטשלאנד איז יעדע מיידעל וואס האט נאר אפגעפראוועט איהר אכצעהנטען געבורטסטאג א קאנדידאטקע פאר א „פריינד" וועלכער זאל בעפרידיגען איהר סעקסועלען בעגעהר. זי ווערט ערצויגען מיט דעם געדאנק, אז היינטיגע צייטען איז שווער צו געפינען א חתונה'דיגען מאן און פעראנגער. און דערפאר הייבט זי אן טראכטען אין איהר פריהסטער יוגענד וועגען איהר צוקונפט; די מורא פאר אלט-מוידשאפט רייצט איהרע נערוועז; זי ווערט בעפאלען פון שרעקליכער אומרוהיגקייט, און אזוי שנעל ווי זי האט א געלעגענהייט געפינט זי פאר זיך א „פריינד" מיט וועלכען זי לעבט ווי מאן און פרוי און זי האט נישט קיין מאראלישע פעראנטווארטליכקייט נישט צו איהרע עלטערען און נישט צו דער געזעלשאפט.

די סאמע קאנסערוואטיווסטע עלטערען האבען זיך אנגעהויבען צוגעוואוינען צו דעם געדאנק, אז אנטער די עקזיסטירענדע אומשטענדען איז קיין אנדער אויסוועג נישט פערהאן, און זיי גיבען שטיל זייער ברכה צו דער טאכטער, און זענען צופרידען, וואס זיי האבען — דערווייל — געפטר'ט אנ'עול פון קאפ.

דער טערמין „פריינד" האט א בעשטימטע בעדייטונג אין דייטשלאנד. דער „פריינד" איז א מין אומלעגאלער מאן, און ווען א מיידעל שטעלט אייך פאר איהר „פריינד" וויל זי אייך מיט דעם קלאר מאכען, אז זי לעבט מיט איהם ווי מאן און פרוי. זי בעהאלט זיך נישט מיט איהר „פריינד" זי איז אפילו ביז א געוויסען זין שטאלץ מיט איהם, פונקט ווי זי וואלט געווען א געזעצליכע פרוי פון א געזעצליכען מאן. דער „פריינד" קומט אין הויז פון איהרע עלטערען און ווערט אויפגענומען מיט אפענע ארעמס; און דער געזעלשאפט שפילט ער די ראל פון איהר מאראלישען בעשיצער און קיינער האט צו איהם קיין טענות נישט ווען ער גיט אויף זיין אומגעזעצליכע פרוי און נעהמט זיך אנ'אנדערע... ער איז פון געזעץ נישט פערפליכטעט צו קיין זאך, סיידען ווען פון זייער צוזאמענלעבען ווערט געבוירען א קינד.

ריזעלבע לאגע, כאטש אין אנ'אנדער. ווייניגער ציוויליזירטער פארם, עקזיסטירט היינטיגע צייטען אויך אין פוילען און אין אנדערע מזרח-איראפעאישע לענדער, דער אונטערשיד איז נאר, וואס ביי יודען איז די טראגעדיע א סך שארפער ווי ביי נישט-יודען. דער ארטאדאקסישער יוד אין פוילען נעהמט זיך פיל מעהר צום הארצען, ווען די טאכטער בעשליסט פלוצים צו פיהרען איהר אייגענעם שטייגער; אבער די יודישע טאטע-מאמע איז נאך מעהר הילפלאז אין דעם פרס, ווי דער דייטשער פאטער, ווייל זיין עקאנאמישע לאגע איז נאך דערט מאל שווערער, און אז עס איז נישטא קיין ברויט אין שטוב, זענען די הענד ווי אפגעהאקטע און מעהר ווי קרעכצען קאן מען נישט.

(סוף קומט).

איראפא, פרעגט זיך אליין די קשיא: וואס זאל מען טאן מיט די ראוויגע אכצעהן מיליאן פרוי־ען? זאלען זיי פערטרוקענט ווערען אין אלט-מויד־שאפט, זאלען זיי ווערען [illegible]

—

די צובינטשעוועטע ארעסטאנטען אין קאלומבוס

האבען זיך אונטערגעגעבען

ניו-יארק, 3. (א. ט. א.) די צובענטשעוועטע ארעסטאנטען אין דער טורמע אין קאלומבוס, וואו ס'איז ערשט נישט לאנג געווארען די שרעקליכע שרפה, האבען זיך אהן שום תנאים געד[illegible]

געגרענטער טורמע וועט ווידער אויפגעבויט ווערען, יענען די ארעסטאנטען דערוויל א נגעארדנעט צו־ווארען אין ביידלעך. דער בונט פון די ארעסטאנטען איז די בעלאגערונג האט געדויערט 11 שעה.

אַ טראַגישע ליבעס-געשיכטע פון אַן אַמעריקאַנער יוד און אַ קריסטליכער פרוי — ביידע פערהייראַטע

זיי אַנטלויפען קיין וויען און בעגעהן דאָרטען זעלבסטמאָרד

שוין לאַנג אַז וויען האָט נישט געהאַט אַזאַ געהיימניספולע און שפּאַנענדע סענסאַציע ווי יעצט. די סענסאַציאָנעלע געשיכטע האָט זיך אָנגעפאַנגען אין אַמעריקאַ, אין אָהייאָ, מיט אַ ליבעס-געהיימניש און זיך געענדיגט אין וויען מיט אַ טראַגישען זעלבסטמאָרד פון צוויי יונגע מענשען, אַ יוד און זיין אַמעריקאַנער קריסטליכע געליבטע, מיט וועלכער דער יוד האָט אין וויען געהייראַט, איבערלאָזענדיג אין אַמעריקאַ אַ פרוי מיט צוויי קינדער.

די געשיכטע איז פאָלגענדע:

אין רייכען האָטעל סאַכער, אין וויען, אויף דער רינג שטראַסע האָט געוואוינט דער 40 יעהריגער אַמעריקאַנער סוחר און כעמיקער מיט'ן נאָמען יאָהאַן פלאַסאַק, וועלכער איז געקומען קיין וויען אויף אַ בעזוך. דער אַמעריקאַ ער איז געווען אין וויען מיט זיין געליבטער אויך אַן אַמעריקאַנערין, וועלכע איז געווען פערשריבען אין די האָטעל ביכער מיט דעם נאָמען יאָזעפאַ סאַס.

מענשען פלעגען בעמערקען ווי דער נאָבעלער אַמעריקאַנער פלעגט זעהר אָפט געהן אין דער לעאָפּאָלדשטאָט, אין ווינער יודישען דיסטריקט, און שעה'ן-לאַנג פלעגט ער זיך אַרומדרעהען אין דער אונטער שול-גאַרטען-שטראַסע פאַר דעם הויז, וואו עס האָט זיך געפונען דאָס געשעפט פון דעם יודישען זייגער-מאַכער מאַקס וואַצעל. דער אַמעריקאַנער פלעגט אַזוי לאַנג וואַרטען ביז דער זייגער-מאַכער וואַצעל פלעגט דאָס געשעפט פערמאַכען און אַהיימגעהן.

דאַן פלעגט דער אַמעריקאַנער נאָכגעהן דעם יודען פון דערווייטענס, אָבער ער איז קיינמאָל נישט צוגעגאַנגען צו איהם און נישט גערעדט מיט איהם.

פאַרוואָס דער פרעמדער אַמעריקאַנער פלעגט אַזוי בעטראַכטען דעם יודישען זייגער-מאַכער האָט מען נישט געוואוסט.

די דינערס און אַנגעשטעלטע פון האָטעל סאַכער פלעגען בעמערקען ווי דער אַמעריקאַנער און זיין שעהנע געליבטע האָבען עפּעס אַ געהיימניש. זיי האָבען זיך פיל מאָל פערשלאָסען אין זייער צימער און שעה'ן-לאַנג געלעזען אַמעריקאַנער צייטונגען.

מען פלעגט אויך הערען ווי די אַמעריקאַנערין וויינט און פערלאַנגט, אַז איהר געליבטער זאָל מיט איהר חתונה האָבען. ער אָבער, פלעגט איהר שטענדיג ערקלערען, אַז דאָס איז נישט מעגליך.

עס פלעגען פאָרקומען סצענעס און סקאַנדאַלען.

מען האָט געדענקט, אַז דאָס זענען ליבע אָדער אייפערזוכט סצענעס און מען האָט זיך נישט געקימערט וועגען דעם.

די סצענעס האָבען אַזוי לאַנג געדויערט ביז דער אַמעריקאַ:ער האָט מיט זיין געליבטער געהייראַט, אָבער ערשט יעצט נאָך דער הייראַט האָט זיך אַרויסגעשטעלט, אַז דאָס פּאָר פאָלק איז זעהר אומגליקליך.

דער אַמעריקאַנער פלעגט תמיד געהן אין אונטער שול-גאַרטען שטראַסע אום צו בעאָבאַכטען דעם יודישען זיינער-מאַכער וואַצעל. זיין פרוי אָבער, האָט נישט געוואוסט וואו ער ווערט פערפאַלען אויף פיל שעה'ן, זי האָט געמיינט, אַז ער פערראַט זי מיט אַנ'אַנדער פרוי אונטער איהר רוקען, און עס זענען ווידער פאָרגעקומען סצענעס מיט טרעהרען. די אַמעריקאַנערין פלעגט פערלאַנגען, אַז איהר מאַן זאָל מיט איהר אַוועק פאָהרען פון וויען, אָבער ער האָט נישט געוואָלט ערפילען איהר פערלאַנג. זיי פלעגען זיך זעהר היטען פאַר מענשען און מיט קיינעם נישט אויסגערעדט אַ וואָרט. מיט דער צייט איז דאָס געהיימנישפולע לעבען פון דעם אַמעריקאַנער פאָר פאָלק זעהר פערדעכטיג געוואָרען, און מען האָט גערעכענט, אַז זיי בעהאַלטען עפּעס אַ געהיימניש.

איינמאָל האָט דער אַמעריקאַנער בעקומען פון ערגעץ אַ בריף. דער בריף האָט איהם אַזוי אויפגערעגט, אַז ער האָט זיך בענומען ווי אַ משוגענער. די האָטעל דינערס האָבען געהערט ווי דער אַמעריקאַנער שפּאַנט אַ גאַנצע נאַכט אין זיין צימער אויף און אָפּ און זיין פרוי וויינט.

אויף מאָרגען איז דאָס צימער געווען פערשלאָסען ביז מיטאָג. די דינערס פון האָטעל האָבען געקלאַפּט אין טיר און קיינער האָט נישט געעפענט. מען האָט גערופען פּאָליציי און מען האָט אויפגעבראָכען די טיר.

אַז מען איז אַריין אין צימער האָט מען דערזעהן פאַר זיך אַ שרעקליך בילד.

אויפ'ן בעט איז געלעגען די אַמעריקאַנערין מיט אַ דורכגעשטאָכענעם האַלז און אויפ'ן דיל איז געלעגען איהר מאַן דער אַמעריקאַנער אין אַ טייך בלוט. ער האָט זיך אַריינגעשאָסען אין קאָפּ אַ קויל פון זיין רעוואָלווער. ביידע האָבען נאָך געזשיפּעט. מען האָט זיי אַוועקגענומען אין שפּיטאָל, אָבער עס איז די דאָקטוירים נישט געלונגען צו ראַטעווען זיי. און אין אַ פּאָר שעה שפּעטער איז די אַמעריקאַנערין געווען טויט.

דער אַמעריקאַנער האָט נאָך אויף אַ קורצער ווייל'ע בעקומען דאָס בעוואוסטזיין. ער האָט גאָר נישט געוואָלט דערצעהלען. ער האָט בלויז געזאָגט, אַז ער מיט זיין פרוי האָבען מעהר נישט געקאָנט לעבען, און זיי האָבען בעשלאָסען צו בעגעהן זעלבסטמאָרד. ער האָט געבעטען מען זאָל צו איהם רופען דעם יודישען זייגער-מאַכער וואַצעל, פון דער אונטער שול-גאַרטען-שטראַסע. ווען דער זייגערמאַכער וואַצעל איז געקומען האָט זיך גלייך אָפּגעשפּילט אַנ'ערשיטערנדע, האַרצרייסענדע סצענע. דער אַלטער זייגערמאַכער האָט באַלד דערקאָנט, אַז דער שטאַרבענדיגער איז זיין זוהן.

— פאָטער, מיין פאָטער! — האָט דער שטאַרבענדיגער אויסגערופען.

— מיין קינד, מיין זוהן! — האָט דער אַלטער מאַן אויסגערופען אין אַ יאָמערליך געוויין.

— זיי מיר מוחל טאַטע, — האָט קוים געאָטעמט דער שטאַרבענדיגער.

— איך בין דיר מוחל, מיין קינד. זאָג, רעד, וואָס האָט מיט דיר פּאַסירט? ווי אַזוי קומסטו אַהער? — האָט דער אַלטער זייגערמאַכער זיך געבעטען ביי זיין זוהן.

— איך קאָן דיר גאָרנישט זאָגען, טייערער פאָטער, איך שטאַרב... — האָט ער געשטאַמעלט מיט'ן לעצטען אָטעם, און איז געשטאָרבען.

מען קאָן זיך פאָרשטעלען די פערצווייפלונג פון דעם אַלטען זייגערמאַכער. ער האָט געשריגען, געריסען זיך די האָר פון קאָפּ און מענשען האָבען איהם קוים אַוועקגעריסען פון דעם פערשטאָרבענעם אַמעריקאַנער, וועלכער איז געווען זיין זוהן און וועלכען ער האָט שוין פיל יאָהרען נישט געזעהן. (סוף קומט)

אפשר... אפשר... אפשר...

(פרייד און אומעט)

— פון — ב. קאָוונער

איך האָב קוים דערוואַרט דער פריהלינג זאָל זיך בעווייזען אויף דער וועלט.

אָך, ווי ליב איך האָב דעם פריהלינג מיט זיינע יונגע גרינסען און יונגע לידער און פויגעל-געזאַנג.

איך האָב אַ גאַנצען ווינטער געבענקט נאָך איהם, נאָך דעם יונגען פריהלינג.

ווען די ווינטען האָבען געוויינט ביי מיר אין קוימען, אונטער די פענסטער, האָב איך שוין אין זייער געוויין געהערט די בשורה פון אנקומענדיגען פריהלינג.

און דעם ווייסען שניי האָב איך געזעהען די ווייסע בליטען פון אַפּעל און קארשען-ביימער און בארען-ביימער.

און די לאַנגע נעכט; די אומעטיגע, די פינסטערע, די קאַלטע, איז שוין געלעגען דער אָנזאָג פון די זומעריגע, נעכט, די ליכטיגע, די אויסגעשטערענטע, די ראָמאַנטישע.

ווען נישט דאָס האָפען, דאָס וואַרטען אויפ'ן פריהלינג, ווער ווייסט צי וואָלט דאָס לעבען ווערט געווען צו לעבען!

און אָט איז דער פריהלינג שוין דאָ. ער צוירערט שוין די ביימער און גערטנער מיט זיין צויבער-שטעקען.

עפּעס אַ געהיימע האַנד האָט אויפגעשלאָסען אַלע שלעסער פון דער ערד, און בעפרייט וואָס אַ בלימעל, וואָס אַ קוסט.

און אַלץ האָט אויפגעלעבט, אויפגעבליהט, אַרויסגעשפּראָצט מיט יונג'ן לעבען!

אויף דאָס האַרץ מיינס, דאָס פערפאַרומערטע, דאָס טרויעריגע, וואָס האָט אַ ווינטער-לאַנג געוויינט מיט אַ שטיל הייליג געוויין, האָט זיך אַצינד אויפגעהויבען מיט'ן פריהלינג, צוזינגען; צושפּילט אויף אַלע סטרונעס!

מיין האַרץ זינגט און די פויגעל זינגען; מיר שעמען זיך אויס ביידע געזאַנגען און ס'קומט אַרויס איין פרייד; אַ געזאַנג, וואָס איז העכער פון אַלע געזאַנגען!

האַרץ-געזאַנג און פויגעל-געזאַנג און אַ וועלט, וואָס ליגט און בליהט און וואַקסט און שפּראָצט איז אַלע מאָל אַ נטערעסאַנט!

זינג, מיין האַרץ, דאָס ליד פון אויפגעהען פון פרייד און פריהלינג!

זינג, מיין האַרץ, דאָס ליד פון אויפגעהען, דאָס ליד פון לעבען!

זאָל דער פריהלינג זיין פול מיט געזאַנג און פרייד און ליכט!

איך האָב גענוג געוואַרט, גענוג געבענקט נאָך איהם.

עס זענען געווען טעג און נעכט, וואָס איך האָב זיך נישט געגלויבט אַז ס'וועט אַמאָל דער פריהלינג קומען.

שוואַרצע קראַהען. ראָזען מיט לאַנגע שנאָבלען האָבען אונטער מיין פענסטער געקראַקעט, געשאָלטען די וועלט מיט פינסטערע קלות.

דעמאָלט האָב איך אויפגעהערט האָפען אויפ'ן פריהלינג.

אָבער די קראַהען-צייט איז אַוועק; די צייט האָט זייערע קללות פערשלונגען און דער פריהלינג איז געקומען, ער איז דאָ און איך בין גליקליך.

איך האָב איהר געוואָלט זאָגען, ווי שעהן זי טען בעגעגענט...

מיט איהר... ווען איך וויל עפּעס זאָגען; זאָגען אונזער, וואָס איז שטילער און הייליגער ווי אַ סוד...

אַ סוד פון סודות!

איך האָב איהר געוואָלט זאָגען, ווי שעהן זי איז, אַז קיין שעהנערע פון איהר האָט גאָט נישט בעשאַפען, נישט אונזער גאָט, נישט קיין פרעמדער גאָט; אָבער איך האָב עס איהר נישט געזאָגט, איך ווייס, אַז עס איז בעסער און גליכער, ווען אַ פרוי ווייסט עס נישט; טאָמער יאָ — האַלט זי זיך שטאָלץ. און דאָס טויג נישט פאַר דעם וואָס ליבט זי.

האָב איך גאָר'נישט געזאָגט; געקוקט אויף איהר און — געשוויגען.

געשוויגען ווי דער סוד, וואָס איז נאָך דער הייל אַ סוד...

איך האָב געוואָלט איהר זאָגען, ווי יונג און פריש זי איז, ווי ווייס איהר לייב, ווי שוואַרץ איהרע אויגען; ווי בלוי דער חלום איז פון איבער שוואַרצע אויגען, אָבער איך האָב עס איהר נישט געזאָגט.

זאָל זי נישט מיינען, אַז זי איז די שעהנסטע פרוי אויף דער ערד!

האָב איך גאָר'נישט געזאָגט, גאָרנישט גערעדט, בלויז געקוקט אויף איהר, בעהעפט מיינע בליקען אין איהרע און — אויסגעזויגען דעם בלויען חלום פון איהר אויגען און איהם בעהעפט מיט מיין חלום...

האָבען צוויי בלויע חלומות פון פיר פערליבטע אויגען געוועבט אַנ'אַרט אויף גאָטס ליכטיגע וועלט, און — נישט געפונען...

איך האָב איהר געוואָלט זאָגען: ווי ליב איהר שמייכעל איז; ווי פון איהר שמייכעל בליהען אויף די רויטע ליפּען, אָבער איך האָב עס איהר נישט געזאָגט.

5

ס'איז געווען גענוג, אַז איך האָב זיך געוויינט מיט איהר שמייכעל און געהערט דאָס ווילבערנע געלעכטערעל איהרס.

אָך, ווי איך האָב מקנא געווען איהר מאַן! ער איז דאָס דער בעזיצער פון די אַלע אוצרות; ער; פאַרוואָס קומט עס איהם? איז ער דען שענער קלוגער אינטערעסאַנטער פאַר מיר?

ניין! ער איז בלויז רייך! און איך? איך בין אַ דיכטער; איך שרייב לידער; דענקט איהר נישט, אַז אַ דיכטער איז רייכער?

און דאָך איז זי זיין אייגענטום, נישט מיינע; ער גיט איהר אַ היים, אַ דינסט, קליידער, אָבער ער ווייסט נישט וואָס ליבע איז!

און איך בין דער אָרימאַן אין געלד, אָבער דער רייכסטער אין ליבע.

כמעט אַ מיליאָנער...

איך האָב איהר געוואָלט זאָגען, ווי רויט איהרע ליפּען זענען, ווי גוט עס איז געקושט צו ווערען פון זיי, ווען זי עפענט זיי, דאַכט זיך, אַז דאָס איז אַ געעפענטע בלום, אַ רויטע, אַ זאַפטיגע, אָבער איך האָב די ווערטער נישט אַרויסגערעדט; איך האָב זיי פערשלאָסען אין האַרץ ביי מיר מיט טויזענד שלעסער.

און איך בין זיכער, יאָ זיכער ווי דער הימעל איז הימעל בלוי, אַז זי האָט געוואַרט אויף מיינע ווערטער, אָבער איך האָב זי געלאָזען וואַרטען.

עס איז גוט פאַר דער ליבע, ווען מען לעכצט נאָך אַ ליבעס-וואָרט און מען קריגט עס נישט.

זאָלען דאָס אַלע פערליבטע וויסען...

איך האָב איהר געוואָלט זאָגען: לאָמיר זיך זעצען אונטער דעם בוים, לאָמיר זיך צוהערען צום געזאַנג פון די פויגעל איבער אונז, לאָמיר זיך צוקושען און דורך די קושען אויסזינגען אונזער ליד צום בעשעפער פון דער וועלט: לאָמיר רוהען און רייך זיין ווי עס רוהט דער שטראַהל פון דער זון אין דעם בעכער פון דער בלום: ווי עס רוהט אַ ביהן אויף אַ רויזען-בלעטעל, אָבער איך האָב עס איהר נישט געזאָגט...

איך האָב געקוקט אויף איהר און געזעהן פאַר זיך נאָך אַ פריהלינג: איינעם איבער מיר, אַרום מיר, און דעם צווייטען פאַר מיר...

דער ערשטער פריהלינג האָט געהייסען — פריהלינג, אנהויב זומער, אויפלעבונג, אויפבליהונג; און דער צווייטער פריהלינג האָט געהייסען אסתר...

איך האָב איהר די אַלע זאַכען נישט געזאָגט, ווייל איך האָב מורא געהאַט, אַז איך וועל בלייבען ביים זאָגען, אַז איך וועל אַרויסוואַרפען מיינע ווערטער, און דאָס וואָלט איך נישט איבערגעטראָגען, אָבער, אַז איך האָב איהר גאָרנישט געזאָגט, פערשלאָסען אין מיר אַלע ווערטער, ווייס איך נישט דעם סוף...

לעב איך מיט האָפענונגען.

און אָט די האָפענונגען גיבען מיר חשק צו לעבען, אפשר וועט קומען אַ צייט ווען זי וועט מיך נישט צוריקשטויסען...

אפשר... אפשר... אפשר...

POR ADNIA WENEROLOGICZNA

פון דאָקטוירים-ספּעציאַליסטען

זאַוואַדזקאַ 1.

נאָר פאַר וועענערישע הויט-קראַנקה, און מענער-שוועבע אַנאַליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפּער. קאָנסיליומס מיט ספּעציאַליסטען פון אוראָלאָגישע און נערווען-קראַנקהייטען. קוואַרץ-לאַמפּ. עלעקטרישער הייל-קאַבינעט קאָסמעטיק.

— — טעגליך פון 8 פריה ביז 9 אָוונט. — — פון 11 ביז 12 ביי טאָג און פון 2 ביז 3 נאָכמ. נ. מ. אין אַ פרוי-דאָקטאָר נור קינדער און פרויען זונטאָג פון 9 פריה ביז 2 נאָכמיטאָג. — בעזונדער וואַרטע-צימער פאַר פרויען. —

וויזיט 3 זל.

די מעכאַנישע שלאָסעריי און שווייסעריי

פיהרט אויס זעמטליכע מאַשין-רעפּאַראַטורען, שווייסונגען, צופּאַסונג פון מאַשינען-טיילען מיט גאַראַנטיע און :—: נעגען ביליגען פּרייז :—:

J. REDER, Łódź

11 קאָנסטאַנטינער 11 (רוג זאַכאָדניאַ)

פריוואַט-וואוינונג: גדאַנסקאַ 20.

סודות פון טערקישען האַרעם

ווערען ערשט איצט אויפגעדעקט

די טירען פון טערקישען הארעם זענען איצט ברייט אפען. עס איז אפען אפילו יענע געהיימע, אייביג פערשלאסענע טיר, וועלכע ס'האט אמאל, אין דער צייט פון די סולטאנען, קיין מענש נישט געקענט איבערטרעטען און בלייבען ביים לעבען. טוריסטען, וועלכע שטעלען זיך אפ אויף זייערע רייזעס אויף א טאג-צוויי אין קאנסטאנטינאפאל, שפאצירען איצט פראנק און פריי איבער די זאלען פון הארעם דער הארעם, אט דער סודות'דיגער ווינקעל אין גאנץ אייראפא איז איצט פערוואנדעלט געווארען אין א מין עפענטליכען מוזעאום.

מארמארנע באסיינען, וואו עס פלעגען זיך באדען די שעהנהייטען פון סעראל, באגילדעטע שאפעס, אויף וועלכע זיי פלעגען ליגען גאנצע טעג, רויכערנדיג דעם קאליאן, דער טונקעלער קארידאר, וואו נישט איין סולטאנשע האט אויפ'ן האלז דערפיהלט דעם קאלטען שטאהל פון א קינזשאל, אויפגעהויבען פון א געהיימער האנד, פערגראבעטע חדרים, וואו קריסטליכע שקלאפינס האבען געטרוימט וועגען דעם טראן פאר זייערע קינדער און וועגען סם פאר די קינדער פון דער קאנקורענטין — אט די גאנצע פרעמדארטיגע און אומהיימליכע פראכט האט אויפגעהערט צו זיין א געהיימניס, דער פארהאנג איז פלוצים אויפגעהויבען געווארען איבער אט דער סצענע פון גרויזאמע אינטריגעס, א סצענע, וועלכע איז געווען אפגעשלאסען פון דער וועלט גאנצע פיער הונדערט יאהר.

דער שרייבער פון דער ניו-יארקער צייטונג „טאימס", וועלכער גיט איבער די איינדרוקען פון זיינעם א בעזוך אין הארעם, דריקט זיך אויס, אז עס איז פונקט, ווי צו לייענען די לעצטע בלעטלעך פון א דעטעקטיוו-ראמאן. די מעשה האט אויפגעהערט צו זיין שפאנענד און שרעקליך. מען זעהט, אז קיינער אייגענטליך איז נישט שולדיג. ס'איז נישט שולדיג געווען דער סולטאן, דער מערדער און נישט זיינע אומגליקליכע קרבנות שולדיג איז געווען די דעמאלטיגע געזעלשאפטליכע ארדנונג, וועלכע זעהט אונז איצט אויס ווילד און פשוט פאנטאסטיש. האט דען ווירקליך ווען נישט איז אזעלכעס עקזיסטירט? פרעגט זיך דערשטוינט דער מאדערנער מענש.

און פאנטאסטיש שעהן איז דער פלאץ, וואו דער הארעם איז אויפגעבויט געווארען. פארהאן א לעגענדע, אז דער אלטער סולטאן סולעימאן האט ארויסגעשיקט פיער פויגלען צו די פיער עקען פון דער וועלט, אז זיי זאלען געפינען דעם שענסטען ווינקעל, וואו ער זאל אוועקשטעלען זיין פאלאץ. לאנג זענען די פויגעל געפלויגען, פארשענדיג פון דער הויך גאנס וועלט, און אז זיי זענען געקומען צוריק צו זייער האר, האבען זיי איהם געבראכט די בשורה, אז עס איז נישטא קיין שענערער ארט, ווי הינטער'ן טעמפעל פון דער הייליגער סאפיע, וואו עס עפענט זיך אנ'אויסזיכט אויפ'ן מארמארנעם ים און דעם לעגענדאריש-שעהנעם גאלדענעם הארן און די גרויסע קליינע אינזלען מיט זייערע טעמפלען און ציפרעסען. און דא האט סולעימאן אין 1520 געהייסען בויען זיין פאלאץ און אין פאלאץ האט ער איינגעשלאסען דעם קעניגליכען הארעם מיט זיינע געהיימע טירען און גאנגען און נישט ווייט, הינטער דריי-פאכע ווענד, זענען אוועקגעשטעלט געווארען די גראציעזע קיאסקען, וועלכע זענען איצט צום ערשטען מאל אפען פאר'ן פובליקום.

דאס איז געווען די בליהונגס-צייט פון הארעם. דריי הונדערט שקלאפינס, די שענסטע מיידלעך פון אייראפא, זענען דא געווען פערשפארט הינטער בעגילדעטע גראטעס. גריכינס, רוסינס, קאווקאזערינס, ארמענערינס, איטאליענערינס — געשאנקענע, אדער געקויפטע, אדער אוועקגערויבטע. קיין איין טערקישע פרוי איז נישט געווען צווישען די בעוואוינערינס פון דעם סולטאנס הארעם. זיי זענען געווען מעהרסטענס קריסטינס און מעהרסטענס שקלאפינס.

אין די פרעכטיגע צימערען מיט זייערע סאפעס, טעפיכער און זיידענע קישענס, איז טויט, פלוצלינגער טויט געווען אנ'אפטער בעזוכער. אהער פלעגט זיך אריינשלייכען דער יעוונוך און אין איין אויגענבליק אפרוימען פון דער וועלט א נישט געוואונשענע געליבטע. דא זענען דא דילען, וועלכע הויבען אן זינקען, ווי נאר מען ריהרט אן א ספרונזשינע, און די אומגליקליכע, אויף וועלכער דער סולטאן האט געווארפען אנ'אויג, פלעגט אריינפאלען אין טיפען וואסער, וואס האט געשטראמט הינטער די ווענד פון פאלאץ. דורך געהיימע טירען און פאנעלען פלעגט אריינקומען דער טויט. אפילו די קינדער-צימערען זענען נישט געשוינט געווארען. דא, וואו עס רוישען מיניאטורע פאנטאנען אויף די פענסטער, וואו קינדער זאלען קענען וואשען די הענד און וואו אויף פאליצעס זענען געלעגען פרוכט צו שטילען זיי, טאמער כאפען זיי זיך אויף ביינאכט, דא איז נאך גרעסער און שווערער ווי אומעטום דער שאטען פון טויט, ווייל אין גרעסטער געפאהר זענען געווען יענע קעפ, אויף וועלכע עס האט געווארט א קרוין. און דער ערשטער טריט פון יעדען נייעם סולטאן איז געווען צו קעפען אלע זיינע ברידער.

„די פון מיינע נאבעלע קינדער און אייניקלעך, וועלכע וועלען פערנעהמען דעם טראן", האט געשריבען מאכמעד דער צווייטער, „מעגען טויטען זייערע ברידער, כדי צו זיכערען דעם פריעדען פון דער וועלט". קיין איין געזעץ איז נישט אויסגעפיהרט געווארען מיט א גרעסערער פינקטליכקייט. מאכמעד דער דריטער האט אין 1595 אנגעהויבען זיין הערשאפט דערמיט, וואס ער האט דערשטיקט זיינע ניינצעהן ברידער. זיין פאטער האט מיט צוואנציג יאהר צוריק פונקט אזוי געספראוועט זיך מיט זיינע פינף ברידער, און נאכדעם ווי דאס איז אפגעטאן געווארען, האט ער מיט א ביטער געוויין דערלאנגט דעם הויפט-תליון די פינף טאשענטיכלעך, וועלכע זענען געווען א סימבאל פון זייער ביטערען שיקזאל.

ווייל דער סולטאן פון אמאליגע צייטען האט געוועהנליך נישט געהאט קיין געזעצליכען טראן-פאלגער. דער דורכשניטליכער טערק האט לויט געזעץ געמעגט נעהמען פיער ווייבער, דער סולטאן אבער האט זעלטען ווען געהייראט, און דעם טראן פלעגט ירש'ענען דער זוהן פון א הארעם-געליבטער, פון א שקלאפין, וועלכע איז בעקומען פון א פרעמדען לאנד. פון די אינטריגעס פון די שקלאפינס איז געווען אפהענגיג דער גורל פון דער גאנצער אטאמאנישער אימפעריע, א בלוטיגע קאנקורענץ איז אנגעגאנגען צווישען די זיהן פון די שקלאפינס און וואס מעהר שאנסען איינער האט געהאט צו ירש'ענען דעם טראן, אלץ אין א גרעסערער געפאהר איז געווען זיין לעבען.

אין די צימערען מיט זייער אזיאטישען לוקסוס איז אין די צייטען פון סולעימאן געקומען די שעהנע ראקסעלאנא, די טאכטער פון א רוסישען ביסקופ, וועלכע טאטערען האבען אוועקגערויבט פון איהר היים און דערנאך פערקויפט זי אויפ'ן מארק ווי א שקלאפין צו שליח פון דעם סולטאן.

זי איז געווען נישט נאר שעהן, נאר קלוג און שמאלץ. סולעימאן האט אויפגעהערט צו בעמערקען זיינע איבעריגע אדאליסקעס. ראקסעלאנא האט איהם מיט איהר רייץ ווי צוגעשמידט צו זיך.

פינף קינדער האט זי געבוירען סולעימאנען, און סולעימאן איז דעמאלט געווען אויף דער העכסטער שטופע פון מאכט. פון איין נצחון צום אנדערען האט ער געפיהרט די טערקישע חיילות. ער איז געווען אומבעזיגבאר אויפ'ן ים די אינדוסטריע אין קאנסטאנטינאפאל האט געבליהט. אבער ראקסעלאנא אין דעם פאלאץ, ארומגערינגעלט מיט רויזענגערטנער, איז אלץ געווען אומצופרידען. איהרע אמביציעס זענען אלץ נישט געשטילט געווארען.

איהר איז נישט געפעלען, וואס נאהנט צום סולטאן שטעהט דער גרויס-וויזיר, זיין שוואגער און חבר פון די קינדער-יאהרען. ראקסעלאנא האט גענומען איינרוימען דעם סולטאן אויפ'ן אויער, אז דער וויזיר האט צו פיל מאכט, אז ער איז נישט גענוג אונטערטעניג אין דער אנוועזענהייט פון סולטאן, אז ער טראגט זיך ארום ווייזט אויס, מיט פעררעטערישע פלענער. סולעימאן האט גענומען מורא האבען פאר זיין פריינד. איינמאל האט ער איהם איינגעלאדען אין אווענד צו א סעודה. די ביידע אלטע פריינד האבען לאנג פערבראכט צוזאמען אין אנ'אינטימען הארציגען געשפרעך. אבער אין דער זעלבער נאכט נאך איז דער גרויס-וויזיר דערמארדעט געווארען. ראקסעלאנא, די שקלאפין האט געזיגט.

דער סולטאן האט שוין לאנג בעשטימט, אז מוסטאפא, דער ליבלינג פון פאלק, דער זוהן פון א פריהערדיגער אדאליסקע, זאל ירש'ענען נאך איהם דעם טראן. אבער ראקסעלאנא האט איצט גענומען שעפטשען אויפ'ן אויער דעם סולטאן, אז מוסטאפא איז צופיל בעליבט. דאס פאלק וויל איהם אפשר שוין זעהן אויפ'ן טראן. און ווי קען דער סולטאן דערמיט שלום מאכען? דער סולטאן האט געשיקט נאך זיין זוהן. זיבען גבורים זענען איהם בעפאלען און ווען מוסטאפא האט ארויסגעוויזען א העלדישען ווידערשטאנד, האט דער סולטאן, דער פאטער, אליין דערלאנגט דעם ענטשיידענדען טויטליכען קלאפ.

ווידער האט ראקסעלאנא געזיגט, זי האט דורכגעשלאגען א וועג פאר איהרע קינדער צום טראן, און אליין איז זי מעהר נישט געווען שקלאפין, נאר א פרייע פרוי, און אזא, וועלכער עס איז צוגעשטעלט געווארען אנ'אומדערהערטער כבוד. דער סולטאן האט מיט איהר געזעצליך חתונה געהאט.

ס. לעווין

שוידערליכע גוואלדטאט און מארד

איבער א יודיש מיידעל אין ריגע

מיר האבען שוין מיטגעטיילט וועגען דעם שוידערליכען מארד, וועלכער איז בעגאנגען געווארען אין ריגע איבער'ן יודישען מיידעל מלכה בערקאוויטש. אין ריגער „פרידמארגען" געפונען מיר פאלגענדע פרטים פון דעם פערברעכען.

דינסטאג ארום האלב אכט א זייגער אינדערפריה איז אין ריגע, אויף רעוועלער גאס אויפגעדעקט געווארען א שרעקליכער מארד. אין קעלער פון הויז אויף רעוועלער גאס 69 איז געפונען געווארען א דערמארדעטע די 18-יעהריגע מלכה בערקאוויטש וועלכע וואוינט אין זעלביגען הויז.

זיבען א זייגער אינדערפריה איז די וועכטערין פון זעלביגען הויז געגאנגען אין קעלער נאך א בעזים און עמער. פלוצים האט זי בעמערקט אז די טיר פון איין קעלער, וועלכע איז געוועהנליך פערמאכט, איז האלב אפען. אריינקוקענדיג אהער האט זי דערזעהן א מיידעל, ליגענדיג אויפ'ן דיל אין א טייך בלוט. אויפ'ן קאפ האט זי געהאט א טיפע וואונד. דאס גאנצע פנים און די הענד זענען געווען ביי איהר פערבלוטיגט. די וועכטערין האט וועגען דעם תיכף מיטגעטיילט אין 8-טען פאליציי-בעצירק און אין א ווייל ארום זענען פון דארט געקומען דער שעף פון בעצירק, ווי אויך פארשטעהער פון דער קרימינאל-פאליציי, פראקוראטור און דער פאליציי-דאקטאר ושיגלעוויטש. עס איז גלייך בעקוקט געווארען דער קערפער ווי אויך דער קעלער, וואו עס איז פארגעקומען דער מארד. די 18-יעהריגע מיידעל איז געלעגען אויפ'ן דיל מיט פונאנדערגעשפרייטע הענד. אויפ'ן קערפער זענען נישט פערהאן קיין שום שפורען פון וואונדען נאר אין קאפ האט זי בעקומען א טיפע וואונד, מיט א טעמפען געגענשטאנד. פון דער ערשטער אויבערפלעכליכער בעזיכטיגונג איז גלייך קאנסטאטירט געווארען, אז בערקאוויטש איז צוערשט פערגוואלטיגט און נאכדעם איז זי דערמארדעט געווארען.

וועגען דעם ענין איז באלד פערפיהרט געווארען אנ'אויספארשונג. עס האט זיך ארויסגעוויזען, אז מלכה בערקאוויטש איז א שילערין פון לעצטען קלאס פון דער יודישער שטאטישער מיטעלשול. מאנטאג איז זי געווען אויף דער שילער-פארשטעלונג אין טעאטער „פאלאס" וואס איז איינגעארדענט געווארען צום צעהן-יעהריגען יובל פון דער שול. נאכ'ן אוונט האבען בערקאוויטש'עס מיט-שילער פארגעלעגט זי זאל אפיסעל אפווארטען און זיי וועלען איהר בעגלייטען אהיים. בערקאוויטש האט אבער נישט געוואלט ווארטען און איז אוועקגעגאנגען אהיים צוזאמען מיט איהרע חברטעס. די לעצטע האבען פארגעלעגט דער בערקאוויטש, זי זאל קומען צו זיי איבערנעכטיגען, מחמת עס איז שוין געווען ארום 1 א זייגער ביינאכט. בערקאוויטש האט זיך אבער אפגעזאגט [illegible] געגאנגען אליין אהיים. מען רעכענט אז עמיצער האט איהר שוין משמעות אפגעווארט אין הויף פון הויז און האט איהר אריינגענארט, אדער מיט געוואלד אריינגעשלעפט אין קעלער, וואו זי איז צוערשט פערגוואלטיגט און נאכדעם דערמארדעט געווארען. אויף א זאמד-בערגעל אין קעלער זענען פערהאן שפורען, וועלכע ווייזען, אז צווישען דעם פערברעכער און דער אומגליקליכער איז פארגעקומען א קאמף.

דער פאטער פון דער אומגליקליכער איז א צוראטענמאכער, און ארבייט אין דער שיך-פאבריק פון יורעלאוויטש אויף פערסעס-גאס, דער מארד האט ארויסגערופען א שרעקליכע אויפרעגונג אין גאנצען ראיאן פון רעוועלער און די ארומיגע גאסען, ביים טויער פון הויז האבען זיך אין משך פון גאנצען טאג געקליבען א סך נייגעריגע. די מוטער, רחל בערקאוויטש, לויפט ארום איבער'ן הויף, רייסט פון זיך די האר און איז נאהענט צו משוגעת.

ביים בעזיכטיגען גענויער דעם קעלער, האט די פאליציי געפונען ביים טיר שליסלען פון הויז-טיר, וועלכע עס האט געהאט ביי זיך די דערמארדעטע מלכה בערקאוויטש. אויב די שליסלען האט אוועקגעלעגט דער מערדער, זעהט מען אין דעם איין א סימן, אז מען האט דא צו טון מיט א געפעהרליכען פערברעכער, וועלכער האט נאכ'ן בעגעהן דעם מארד זיך נישט פערלוירען. די פרטים זענען נאך דערווייל אומקלאהר. ווי די וועכטערין דערקלעהרט האט זי געפונען די דערמארדעטע אין קעלער מיט צוריסענע קליידער. איהר קערפער איז געלעגען אויף די טרעפלעך מיט'ן קאפ נאך אונטען. דער האלבער קערפער איהרער איז געווען נאקעט און די קליידער זענען געווען ארויפגעצויגען אויפ'ן קאפ.

א דערשיטערענדיגען איינדרוק האט דער פאל איבערגעלאזען אין דער יודישער שטאטישער מיטעל-שול. מלכה בערקאוויטש האט בעזוכט דעם לעצטען קלאס מיטעלשול און האט זיך גערעכענט פאר איינע פון די בעסטע שילערינס, זי איז געווען בעקאנט פאר א שטילע, בעשיידענע מיידעל, און אין יאהר 1926 האט מלכה בערקאוויטש פערענדיגט די דריטע שטאטישע יודישע גרונטשול, און אין זעלבען יאהר איז זי אנגעקומען אין דער יודישער מיטעלשול.

מלכה בערקאוויטש איז געווען איין איינציגע טאכטער ביי איהרע עלטערען. זיי האבען געהאט 4 קינדער, אבער דריי זענען שוין פריהער געשטארבען.

פאדאטקעס

אבראטאווי, דאכאדאווי, לאקאלאווי א. ז. וו. פעדעניעס צייוילנע, קארנע, האנדלאווע, אפעלאציעס, זאבעזפיעטשעניעס, אוכילעניע, קלויזולעס, וועסטרושימאניעס, וועגען אקט-אינטערציזיעס, גט-אנגעלעגנהייטען!

שרייבט ביטעס דאס ביטשריפט-ביורא

"POLPRAW"

בארוטאוויטשא 1, טעל. 170-01

Dr. H. WOŁKOWYSKI

צעגעלניאנא 25, טעל. 126-87

ספעציעל ארצט פאר הויט- און ווענערישע קראנקהייטען. מענער-שוועכע, אלע ארט פאלוציען, בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען

נעמט אן פון 2-8 נ.מ. און פון 5-9 אוו.

ניער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

ניער פאלקסבלאט

זונטאג 4 ו' אייר תר"ץ

מאי
זון-אויפגאנג 4.04
זון-אונטערגאנג 7.03

נעכטיגע 3. מאי-פייערונג אין לאדז

(ב) ארום 10 א זייגער אינדערפריה האבען זיך אויפ'ן פלאץ לעבען דער קאטעדרע אנגעהויבען זאמלען מיליטער אפטיילונגען, פאליציי און אפטיילונגען פון דער מיליטערישער פארבערייטונג. גאך א גאטעסדינסט אין דער קאטעדרע איז פארגעקומען די פייערליכע איינווייהונג פון א פאהן פון דער מיליטערישער פארבערייטונג. אין נאמען פונ'ם מלוכה-פרעזידענט האט אין דער פאהן אריינגעקלאפט דעם ערשטען נאגעל דער וואיעוואדע יאשטשאלט. אין נאמען פון מארשאל פילסודסקי האט אריינגעקלאפט א נאגעל גענעראל מאלאכאווסקי און אין נאמען פונ'ם בילדונגס-מיניסטער שול-קוראטאר גאדאמסקי.

נאכדעם האבען אויף פיעטרקאווער 104 די פארשטעהער פון דער מאכט אויפגענומען די דעפילאדע פון מיליטער, פייערלעשער, פאליציי, אפטיילונגען פון מיליטערישער פארבערייטונג, סקאוטען און שול-יוגענד.

ארום 12 א זייגער איז איבער דער פיעטריקאווער גאס, פון דער גלובנא ארויס א גרויסער דעמאנסטראציע צוג פון נ. פ. ר. בראש פון דעם צוג איז געגאנגען דעפוטאט וואשקעוויטש און אדוואקאט פיכנא. דער צוג איז געגאנגען אויף קאנסטאנטינער פאלעסיע צו די ברידער-קברים, וואו עס זענען מיט רעדעס ארויסגעטרעטען: דעפוטאט וואשקעוויטש אדוואקאט פיכנא א.אנד.

ארום איינס א זייגער איז אדורכגעגאנגען א קליינער צוג פון כאדעקעס.

ארום 5 א זייגער איז אין שטאט-ראט פארגעקומען א פייערליכע זיצונג.

די פייערונג עפענט פרעזעס האלצגרעבער. נאכדעם פיהרט דער ארקעסטער אויס דעם נאציאנאלען הימן, פרעזעס האלצגרעבער האלט דאן אן ענטשפרעכענדע רעדע אין וועלכער ער טיילט אויך מיט וועגען דער דעצ'זיע פונ'ם פריז-קאמיטעט צו ערטיילען דעם ליטערארישען פריז פון שטאט לאדז דעם פראפעסאר און געלעהרטען אלעקסאנדער בריקנער. דער לאורעאט אליין האט צוליב קראנקהייט צו דער פייערונג נישט געקענט קומען.

נאכדעם איז פארגעקומען א קאנצערט-אפטיילונג.

6 א זייגער האבען אויף אלע פלעצער געשפילט ארקעסטערס.

אין אוונט איז אין שטעטישען טעאטער, אין דער געגענווארט פון פארשטעהער פון דער מאכט פארגעקומען א פייערליכע פארשטעלונג.

דרינגענדע-שטיצע פאר ארבייטסלאזע
פון מארגען א נייע רעגיסטראציע פון ארבייטסלאזע, וועלכע בעקומען שוין נישט קיין שטיצע

אין צוזאמענהאנג מיט דער אינטערוויו פון פרעזידענט ושעמיענצקי אין ארבייטס-מיניסטעריום וועגען פארלענגערן דעם טערמין פון די דרינגענדע אונטערשטיצונגען פאר די ארבייטסלאזע, וועלכע האבען אין חודש מערץ אויסגעשעפט זייער רעכט צו אונטערשטיצונג, האט דאס מיניסטעריום מיטגעטיילט דעם פרעזידענט ושעמיענצקי, אז דער ענין איז אין פרינציפ ערלעדיגט גינסטיג, עס איז נאר נישט בעוואוסט, וואס פאר א סומע עס איז אויף דעם צוועק אסיגנירט.

אין צוזאמענהאנג דערמיט האט דער מאגיסטראט בעשלאסען צוצוטרעטען צו רעגיסטרירען די בערעכטיגטע צו דער דאזיגער אונטערשטיצונג ארבייטסלאזע שוין פון מארגען, מאנטאג, דעם 5. מאי אן.

רעגיסטראציע פון ארבייטסלאזע
אויף מלוכה-שטיצע פאר אפריל

(—) דער אונטערשטיצונגס-אמט ביים מאגיסטראט איז מודיע, אז עס האט זיך אנגעהויבען די רעגיסטראציע פון ארבייטסלאזע אויף מלוכהשער ווינטער-אונטערשטיצונג פאר אפריל 1930, וועלכע האבען בעקומען אונטערשטיצונג פאר'ן חודש מערץ ד. י. פון דער קאסע ביי דעמועלבען אמט.

די ארבייטסלאזע, אין דער משפחה פון וועלכע עס ארבייט כאטש איין פערזאן, און וואוינט מיטן ארבייטסלאזען צוזאמען האט נישט קיין רעכט אויף דער דאזיגער ווינטער-אונטערשטיצונג.

די רעגיסטראציע וועט פארקומען אין אונטערשטיצונגס אמט אויף פאמארסקא 18 פון 9 פריה ביז 2 א זייגער לויט פאלגענדען סדר:

מארגען, מאנטאג, דעם 5 מאי —

T, U, W, Z, Ż.

די ארבייטסלאזע, וואס מעלדען זיך צו דער רעגיסטראציע, דארפען צושטעלען: 1) א פאס, אדער אנ'אנדער אפיציעלע לעגיטימאציע, וואס בעשטעטיגט די פערזאן פונ'ם בעטער; 2) א לעגיטימאציע פונ'ם פ.ו.פ.פ., וואס שטעלט פעס דעם פאקט פון קריגען מלוכהשע ווינטער-שטיצע פאר מערץ 1930.

אויסערגעוועהנליכע לופט-אטראקציע

מיט זיינע אויסערגעוועהנליכע אטראקציעס האט זיך בעוויזען איבערן ספארט-פלאץ ל. ק. ס. דער דרייסטער קונצי, דער מענש וואס שפילט זיך מיט'ן טויט. ער האט אנהאלטענדיג מיט איין פוס ביי א לייטערל, וואס האט אראפגעהאנגען פון א נ'עראפלאן, געמאכט פערשידענע טריקען אין דער לופט, דער עולם איז געשטאנען אונטען מיט א פערכאפטען אטעם, נאכגעפאלגט מיט די אויגען דעם עראפלאן זיך גע'חידשט און ענטציקט.

היינט
די גענעראל-פערזאמלונג פון סוחרים-פעראיין, פיעטריקאווער 10

היינט, 4 א זייגער נאכמיטאג, קומט פאר אין אייגענעם לאקאל פון פעראיין אויף פיעטריקאווער 10 די יעהרליכע גענעראל-פערזאמלונג פון צענטראלען סוחרים-און פאבריקאנטען-פעראיין אויף דער לאדזער וואיעוואדזטווע.

גרויסער קינדער-פעסט אין פילהארמאניע

היינט, זונטאג, 12 פארמיטאג קומט פאר אין „פילהארמאניע" א גרויסער קינדער-פעסט פערבונדען מיט א רייכען פערוויילונגס-פראגראם. עס וועלען אויסגעפיהרט ווערען א גאנצע רייה פראפעקטערס מיט דער בעטייליגונג פון שילער פון די היגע שולען. די הכנסה איז בעשטימט פאר'ן „ווייסען קרייץ".

באנקראטען און פראלאנגאציעס
טעגליכע כראניק פון האנדעלס-געריכט

די פירמע פ. טשערנילאווסקי, קאנפעקציע און באנוועל פערקויף, וושכאדניא 72, האט אין יוני פונ'ם פערגאנגענעם יאהר אריינגעטראגען א בקשה וועגען א פראלאנגאציע פון די אויסצאהלונגען, זיין בילאנס איז געווען געשלאסען מיט דער סומע 400,000 זל.

דאס האנדעלס געריכט האט בעשטימט איבער דער פירמע אנ'אויפזיכט. דער בעשטימטער עקספערט, ווי אויך די גרעסטע טייל קרעדיטארען, האבען זיך דערביי ארויסגעזאגט למובות דער פירמע, אבאנירט האט נאר איין קרעדיטאר, וועלכער האט בעהויפטעט, אז טשערנילאווסקי פערדינט נישט די בעציהונג ווי צו א סאלידען סוחר, און לויט דער פעראדנונג פונ'ם פרעזידענט וועגען אויפזיכטען — קענען נאר סאלידע סוחרים בעקומען א פראלאנגאציע פון די אויסצאהלונגען. אלס בעווייז האט דער אבאנענט־קרעדיטאר אנגעוויזען דערויף, וואס טשערנילאווסקי פיהרט נישט קיין ריכטיגע האנדעלס-ביכער אויך דעם פרט, אז ער האט רעגולירט מיט די קרעדיטארען נאך פארין ערקלערען דעם אויפזיכט. טשערנילאווסקי האט צוגעשטעלט דעם געריכט בעווייזען, אז דער אויפזיכט ברענגט גוטע רעזולטאטען, און שוין אין די ערשטע דריי חדשים פון אויפזיכט האט די אונטערנעהמונג אפגעצאהלט 15 פראצענט פון די חובות. דער אבאנענט האט זיך געווענדעט צום אפעלאציאנס-געריכט, דאס אפעלאציאנס-געריכט האט בעשטעטיגט דעם בעשלוס פונ'ם לאדזער קרייז-געריכט און אנגעוויזען אין די מאטיוון, אז דער פאראורף וועגען די האנדעלס-ביכער ווערט אינגאנצען נישט גענומען אין בעטראכט, ווייל עס איז נישט פארפליכטענד צו פיהרען האנדעלס-ביכער, כדי צו קענען בעקומען אנ'אויפזיכט. דער געזעצגעבער האט געוויס גענומען אין אכט, אז די גרעסטע טייל אונטערנעהמונגען פיהרען נישט קיין ריכטיגע האנדעלס-ביכער און דאס נישט געוואלט אומעגליך מאכען דער דאזיגער גרעסטער טייל פון פירמעס דאס גענוסען פון די פראלאנגאציעס. וואס אין שייך דעם צווייטען פאראורף, אז טשערנילאווסקי האט רעגולירט מיט ווינע קרעדיטארען נאך פאר'ן בעקומען די אויפזיכט — געפינט דאס אפעלאציע-געריכט, אז ווען עס וויל זיך אליין טון אנ'עוולה און געהט איין אויף א רעגולירונג אויף א קלענערען פראצענט, ווי די 70 וועלכע עס גאראנטירט די פעראררנונג וועגען אויפזיכען — טוט עס פון אייגענעם ווילען און אויף אייגענער ריזיקע.

טשערנילאווסקי האט נאך דער ערשטער פראלאנגאציע בעקומען נאך צוויי מאל פראלאנגירט די אפצאהלונגען און איצט איז די אויפזיכט, צוליב דעם, וואס זי דויערט שוין 9 חדשים — אנולירט געווארען.

*

אויף דער לעצטער זיצונג פון האנדעלס-געריכט איז ערקלערט געווארען באנקראט דער אינהאבער פון גאלאנטעריע-געשעפט אין לאדז פיעטריקאווער 65, ה' לודוויג ארעלפאנג.

ארעלפאנג איז שולדיג פאר 6 פראטעסטירטע וועקסלען 2,700 זלאטעס. אויף דער אויפפארערונג צו בעצאהלען האט ער פארגעלעגט א רעגולאציע פון 15 ביז 20 פראצענט. אין דעצעמבער פונ'ם פאריגען יאהר האט ארעלפאנג, וועלכער האט געפיהרט זיין אונטערנעהמונג אונטער דער פירמע „ארעלפרער" זיך געווענדעט צום האנדעלס-געריכט מיט א בקשה וועגען פראלאנגאציע פון די אויסצאהלונגען דאס געריכט האט אפגעוואוט, דאן האט זיך ארעלפאנג געווענדעט צום אפעלאציאנס געריכט, אבער אויך דא האט אים געטראפען א מיספארלאג ווייל דאס אפעלאציאנס געריכט האט בעשטעטיגט די רעציזיע פונ'ם קרייז געריכט. דער באנקראט איז ערקלערט פונ'ם 28. סעפטעמבער 1929, אלס ריכטער קאמיסאר איז בעשטימט האנדעלס-ריכטער טעאדאר קויאזסקי, קוראטאר אדוו. שווידלער. דער באנקראט איז ערקלערט אויפ'ן פארלאנג פון די קרעדיטארען.

*

אויף דערזעלבער סעסיע איז בעהאנדעלט געווארען די בקשה פון די קרעדיטארען פון י. בראמבערג וועגען ערקלערען איהם באנקראט.

בראמבערג איז דער אינהאבער פון סענער און דאמען קאנפעקציע לאגער, פריוואטישע מאיס 5.

פון די פראטעסטירטע וועקסלען איז צו זעהן, אז בראמבערג האט אויפגעהערט צו צאהלען דעם 15. מערץ און איז דערביי צוגעטרעטען צו א שטילע רעגולאציע, פארגעלעגט זיינע קרעדיטארען 40—30 פראצענט פון די חובות אויף די הינאטעקדסומען, וועלכע געהערען צו איהם — אריינגעשריבען קאוציע דאס געריכט איז נאכגעקומען די בקשה פון די קרעדיטארען און ערקלערט בראמבערגען באנקראט. די דאטע פון באנקראט בעשטימען אויפ'ן 15. מערץ 1930, אלס קאמיסאר בעשטימען דעם האנדעלס-ריכטער יוזעף יאבקאווסקי, קוראטאר — אדוואקאט ווארונסקי.

פראפאגאנדע פאר דער היימישער פראדוקציע

די 2-וואכען פראפאגאנדע פון דער היימישער טעקסטיל-אויסארבייטונגען איז אין פולען גאנג און די לאדזער האנדעלס-פירמעס שטעהען אויף דער הויך פון דער אויפגאבע, כמעט אלע גרעסערע טעקסטיל-פירמעס אין לאדז האבען אויסדעקארירט די וויטרינעס מיט בלויז היימישע אויסארבייטונגען דער פערסאנאל דעמאנסטרירט די קונים נאר פוילישע אויסארבייטונגען און פראפאגאנדירט זיי צו קויפען די שוי-פענסטער וועלכע נעהמען אנטייל אין דער פראפאגאנדע זענען פארגעשטעלט געווארען צום קאנקורס און פאר א וויטרינע וועלכע א מיט א בעסערען געשמאק דעקארירט זענען בעשטימט פריזען, וועלכע עס וועט פערטיילען און בעשטימען די האנדעלס און אינדוסטרי קאמער.

צוליב דער פראפאגאנדע אקציע וועט היינט זונטאג דעם 4 מאי 5 א זייגער נאכמיטאג אין עספלאנאדע געוויזען ווערען מאדעלען פון קליידער קאסטיומען, פאלטענס אויסגעפערטיגט פון אויסשליסליך לאדזער סחורות און פון 11 ביז 2 א זייגער וועט קורסירען אין שטאט א ענטשפרעכענד דעקארירטער טראמוואי וואגאן א מין טעקסטיל-אויסשטעלונג, די מאדעלען פון די דאמען קליידער וועלען אויך דעמאנסטרירט ווערען אין די פאוזעס בעת די קינא-פארשטעלונגען, עס זענען פראיעקטירט אזעלכע מאדעל-בעווייזען אונטערן פרייען הימעל און איינעם פון די שטעטישע גערטנער.

א ספעציעלע דעמאנסטראציע וועט פארקומען אין משך פון דער וואך אויך אין שטאטישען טעאטער, וועלכער גרייט אויך צו א ספעציעלע רעוויע, אין וועלכער עס וועט בעוויזען ווערען דעם פובליקום די גאנצע רייכקייט און קאלאריטקייט פון דער היימישער טעקסטיל-פראדוקציע.

יודיש טעאטער אין פילהארמאניע, נארוטאוויטשא 20
אונטער דער ליישונג פון א. בעזמאן.

גאסטראלען פון די אמעריק. סטארס אנא און היימאן יאקובאוויטש

20.000 מענשען האבען בעוואונדערט די שענע אפערעטע „אמעריקאנער חתונה"
כדי צו געבען די מעגליכקייט יעדען צו זעהען
אנא יאקובאוויטש אין דעם שלאגער „אמעריקאנער חתונה"
ווערט געשפילט א וואך פון פאפולערע פרייזען פון 1 ביז 3 גילדן
לעצטע 2 מאל!
היינט, זונטאג, דעם 4-טען, מארגען, מאנטאג, דעם 5-טען, 9 א זייגער אווענד
היימאן יאקובאוויטש'ס גרויסע אויפפיהרונג
שענע נומ' געזאנג / הערליכע אויסשטאטונג / ספעציעלער באלעט
„אמעריקאנער חתונה"
אין 2 אקטען מיט פראלאג פון ה. יאקובאוויטש. ראל „סאסעל"—אנא יאקובאוויטש

דינסטאג, דעם 6-טען, 9 אווענד פאפולערע פרייזען פון 1 ביז 2.50
די מאמע פון דער וועלט
אין 4 אקטען מיט געזאנג און טענץ פון זאלאטארעווסקי.—
הויפט-ראלען: „מרים"—אנא יאקובאוויטש; „דעוו"—היימאן יאקובאוויטש.
עס איז ספעציעל אנגאזשירט בעווארען דער ארטיסט און זינגער
מיכאל קליין און כאראקטער-קאמיקער שלמה הערשקאוויטש
ס'נעהמט אנטייל (לויט א.ב.) פרויען: בעזמאן, מאכצאראווסקא, נערה, פאדערמאן, ליבראווסקא.
מענער: אריעל, אייזע בערג, באלבירסקי, האמבורגער, נייהויז, פאלאנסקי, ראקאוו.
מוזיקאלישער ליימער: ל. זעלמאן. בילעטען ביי דער קאסע פון טעאטער.

LUNA-PARK
פיעטריקאווער 317, ביי גייער'ן.
לעצטע טעג!
טעטיג טעגליך פון 5 א זייגער נאכמיטאג.
יום טוב פון 1 א זייגער נאכמיטאג.
גלענצענדע נייער פראגראם. לופט-באהן

מאשין = לעכער
ווערען אנגענומען אויסצונייען ביי
ג. גארדמאן, צעגעלניאנא 29

וועגעז מעמאריאל פוז מאגיסטראט

אפצושאפען די בעגרענצונגען פאר האנדווערקער

ערקלערונגען פון דער האנדווערקער-קאמער

דעם 1. מאי האט זיך אין דער לאדזער פרעסע באוויזען א ידיעה, וועגען אפשאפען די באגרענצונגען פאר האנדווערקער און צושטעלונג מיט א מעמאריאל פון מאגיסטראט צום האנדעלס- און אינדוסטריע-מיניסטעריום.

בנוגע דעם ראווינען ענין האט די לאדזער האנדעלס-קאמער אונז צוגעשיקט אפצודרוקען פאלגענדע אויפקלערונג:

„דער לאדזער מאגיסטראט איז נישט אזא אינסטיטוציע, וואס איז בארעכטיגט צו אינטערווענירען אין האנדעלס-מיניסטעריום וועגען האנדווערקער ענינים, ווייל דערצו איז בארעכטיגט די האנדווערקער-קאמער אין לאדז.

אויפ'ן יסוד פון דעם טלוגה-פרעזידענט פארארדנונג וועגען האנדווערקער-רעכט פון 7. יוני 1927, וועגען צום פרעזענטירען די ענינים פון האנדווערק באשטימט די האנדווערקער-קאמערן, און צווישען זיי די לאדזער האנדווערקער-קאמער, וואס איז א ווירטשאפטליך-האנדווערקערישע זעלבסט-פערוואלטונגס-אינסטאנץ אין דער לאדזער וואיעוואדשאפט, און — נישט דער מאגיסטראט אין לאדז, וועלכער איז א טעריטאריאלע זעלבסט-פערוואלטונג.

פאלש איז די מיינונג, אז דער ארטיקעל 3 פון האנדווערקער-געזעץ לאזט איבער פאר די האנדווערקער, — וואס פירען זייערע ווארשטאטען, איידער ס'גייט אריין אין קראפט דער אינדוסטריע-געזעץ — דאס רעכט צו אנפירען מיט דער פראקטישער אויסבילדונג פון די טערמינאטארען. אין דעם ארטיקעל 3 פון געזעץ ווערט געזאגט, אז „דאס רעכט צו פירען האנדווערקעריי, וואס זענען בעקומען געווארען אויפ'ן יסוד פון ביז-איצטיגע פאר-שריפטען בלייבען אין קראפט דערפאר, ווייל לויט'ן ארטיקעל 198 פון אינדוסטריע געזעץ האבען אלע דאס רעכט ווייטער צו פירען זייערע ווארשטאטען, אויף וויפיל זיי האבען זיי געשאפען אויפ'ן גרונד פון די ביז-איצטיגע פארשריפטען און זיי געפיהרט פאר'ן אריינגעהן אין קראפט פון דעם אינדוסטריע-געזעץ; זיי האבען אבער נישט דאס רעכט צו ערציהען טערמינאטארען, אויף וויפיל זיי האבען דאס דאזיגע רעכט נישט בעקומען אויפ'ן גרונד פון די ביז-איצטיגע פארשריפטען.

נישט-ריכטיג איז די בעהויפטונג, אז „די אלטע וואס האבען לעת עתה נישט קיין מייסטער-דיפלאמען, און האלטען איצט שילערס וועלען מוזען קריגען מייסטער-דיפלאמען. אין אלגעמיין, לויט סטאטיסטישע ציפערען פון דער קאמער, האלטען שילער נישט קיין גאנצע 30 פראצ. פון ווארשטאט-אינ-האבער.

פאלש איז די בעהויפטונג, אז נאכ'ן 15. דעצעמבער 1930, וועלען פערזאנען, וואס פארמאגען נישט קיין מייסטער-דיפלאמען זיין געצוואונגען אפ-צואגען זיך נישט נאר פון פראקטישען אויסבילדען די טערמינאטארען נאר אויך פון געזעלען-ארבייט ווייל די לעצטע וועלען נישט וועלען ביי זיי ארבייטען, מחמת א.א. ארבייט וועט נישט פערעכענט ווערען אלס אנ'ארבייט ביי א ריכטיגען בעל-מלאכה.

א.א. בעהויפטונג האט נישט קיין בערעכטיגונג.

בכדי א געזעלען (טשעלאדניק) זאל האבען דאס רעכט זעלבסטשטענדיג צו פיהרען דעם האנדווערק, וועט גענוג זיין, אויב ער וועט ווייזען, אז ער האט דריי יאהר געארבייט אין פאך, אלס א געזעלען, אהן חילוק, צי אין א ווארשטאט וואס געהער צו א מייסטער, צי א נישט-דיפלאמירטען האנדווערקער.

פאלש איז די בעהויפטונג פונ'ם לאדזער מאגיסטראט, אז די האנדווערקער-קאמער איז לאדז האט נישט בעוויזען צו שאפען עקזאמענאציאנס-קאמיסיעס פאר מייסטערס. די דאזיגע קאמיסיעס זענען געשאפען געווארען מיט עטליכע חדשים צוריק, און נאכ'ן אדורכפיהרען א רייהע צוגרייטונגס-ארבייטען, וועלען אין די נאהענטסטע טעג אדורכגעפיהרט ווערען עקזאמענס פאר עטליכע צענדליג פעטענטען.

די בעהויפטונג אז די נארמאלע געזעלען און מייסטער-עקזאמענס פאר געוויסע קאטעגאריעס קאנדידאטען איז א גערעכטע.

נעהמענדיג דאס אין אכט, האט זיך די לאדזער האנדווערקער-קאמער עטליכע חדשים בעמיהט אין האנדעלס- און אינדוסטריע-מיניסטעריום וועגען א-רויסגעבען הנחה-פארשריפטען כדי געזעלען-בעשייניגונגען און מייסטער-דיפלאמען אלען בעקומען דריי-עניגע, וואס האבען געפיהרט זייערע ווארשטאטען אייידער נאך ס'איז אריין אין קראפט דאס אינדוסטרי געזעץ, און האבען איצט די געהעריגע פראקטישע ידיעות, נאר מחמת בעגרינדעטע סיבות זענען זיי טעארעטיש נישט בעהאוועגט.

די דאזיגע בעמיהונגען זענען פאזיטיוו ערלע-דיגט געווארען, און אלס רעזולטאט איז דעם 10. אפריל איינשטימיג אנגענומען געווארען אויפ'ן פלע-נום פון דער קאמער א פערלייכטערטער עקזאמען-רעגולאמען, אין וועלכען ס'פארזעהט זיך נישט פון די קאנדידאטען — זעלבסטשטענדיגע האנדווערקער — קיין טעארעטיש ידיעות, נאר בלויז פראקטישע.

די ספקות פון מאגיסטראט, אז די קאמער וועט נישט זיין ביכולת דורכצועקזאמענירען אלע קאנדי-דאטען וועגען גרונדלאז און מיט נארנישט בערעכ-טינט מחמת די עקזאמען-קאמיסיע פון דער קאמער וואס זייער צאהל איז עטליכע הונדערט זענען אין שטאנד, פון א גאר מאלער ארבייט, דורכצועקזאמע-נירען א גרעסערע צאהל קאנדידאטען, ווי ס'איז בכלל די צאהל האנדווערקער אין קרייז פון דער קאמער.

די נויטינקייט פון פראפעסיע-קוואליפיקאציעס פון האנדווערקער און די קאנטראלע פון זיי דורך עקזאמענס, אנערקענען איינשטימיג אלע מיטגלידער פון דער האנדווערקער-קאמער אין לאדז, זייענדיג די בערעכטיגטע רעפרעזענטאנטען פון האנדווערקעריי, אזוי אז יעדער אנדערע מיינונג מכוח עקזאמענס און קוואליפיקאציעס איז גרונדלאז.

אין צוזאמענהאנג מיט'ן איבערגעבראכטע איז אבסאלוט נישט צום פערשטעהען און נישט צום בע-רעכטיגען דעם פראיעקט פון מאגיסטראט, אז די דיפלאמען וואס זענען א סימן-קוואליפיקאציע, וואס דאס געזעץ פארערט, זאלען ארויסגעגעבען ווערען דורך גמינעס, אזעלכע פראיעקטען פון מאגיסטראט וואס זענען געגען פערפליכטענדע געזעץ, און נעגען דער איינשטימיגער מיינונג פון די האנדווערקער רעפרעזענטאנטען, ברענגען נאר ארטיפיציעלע שוועריג-קייטען.

דעם פאקט גופא פון דעם מאגיסטראט ארויס-טריט אין דעם פאל מיט'ן איבערגערמאנטען מע-מאריאל, לאזט די קאמער איבער צו דער מיינונג פון אנדערע מאסגעבענדע פאקטארען, אטווייזענדיג דערביי, אז אויפ'ן מאגיסטראט-מעמאריאל וועט ארויסטרעטען מיט א פראטעסט די מיניסטעריום פאר האנדעל און אינדוסטריע.

מכּוח פעראייניגען דריי וואוילטעטיגע פעראיינען

די טעג איז אין לאקאל פון פעראיין „בית-לחם" פארגעקומען א קאנפערענץ פון די פער-איינען „בית לחם", „נותן לחם" און „תומכי אורחים" מכח פעראייניגען די אלע דריי פעראיינען און זייער פילאנטראפישער טעטיגקייט. צו דער קאנ-פערענץ זענען געקומען די פערוואלטונגען פון די „בית לחם" און „נותן לחם" און איין פערטרעטער פון „תומכי אורחים", ה' לייזעראוויטש. די קאנפע-רענץ האט געעפענט דער פרעזעס פון „בית-לחם", ה' דוד פוקס, וועלכער האט אויך געפיהרט דעם פארזיץ, דעם פראטאקאל האט געפיהרט ה' נ. מילגראם.

וויצע פארזיצער פון „בית-לחם", ה' י. פטאש-ניק האט בעגריסט די איניציאטיוו צו דער פעראיי-ניגונג, דאן האט סעקרעטער ה' י. זאלצבערג גע-נוי רעפערירט די נויטווענדיגקייט פון דער פער-איינגונג.

עס האט זיך דאן אנטוויקעלט א דיסקוסיע, און אזוי ווי ה' לייזעראוויטש האט ערקלערט, אז ער האט נישט פון זיין פעראיין די נויטיגע פול-מאכטען, איז בעשלאסען געווארען צונויפצורופען א צווייטע קאנפערענץ, אין פעראיין „בית-לחם".

אשר קאהן בעקומען 5 מיליאן דאלאר הלואה

מען איז מודיע, אז אשר קאהן האט איצט בע-קומען אין אויסלאנד א הלואה פון 5 מיליאן דאלאר. די דאזיגע הלואה איז דורכגעפיהרט געווארען דורך די בעריהמטע ענגלישע „מידלענד באנק". די פוי-לישע רעגירונג האט נעגעבען צו דער הלואה איהר אונטערשטיצונג.

ארעסטירט טאבאק-שמוגלער

די אויספארשונגס-אמט אין לאדז האט שוין לאנג געהאט אויפ'ן אויג א געוויסען וולאדיסלאוו שופריס, וועלכער פלעגט בעזארגען מיט קאנטראבאנד [illegible] לאר. ער טאבאק-סוחרים. אזוי ווי טשופריס האט זיך דערוויסט אז די פאליציי האלט איהם שוין אויפ'ן אויג, איז ער האט לעצטע מאל אריבער די גרענעץ מיט דעם קאנטראבאנדע. טאבאק נישט לעבען ווילא-נא רלעבען דאמבראווא-גורניטשא. די פאליציי האט זיך אבער געפונען אויף די שפורען פון דעם קאנטר-ראבאנדיסט און פערשטעלט דעם וועג איהם און זיין חבר יוזעף וואלנאש. צווישען פאליציי און די קאנטראבאנדיסטען איז געקומען צו רעוואלווער שיסען, בעת וועלכע וואלנאש איז פערוואונדעט גע-ווארען, ער האט אבער בעוויזען זיך צו בעהאלטען אין וואלד. טשופרישען האט מען ארעסטירט.

פארלעזונג פון דר. מארגאליס

היינט 12 בייטאג וועט ד"ר מארגאליס האלטען א פארטראג אין זאל אויף פיעטריקאווער 89, אויף דער טעמא „אויגענקראנקהייטען און זייער געזעל-שאפטליכער בעדייטונג. איינגאנג —אומזיסט.

פון יודישען לעבעדיגען גע-פליגעל הענדלער פעראיין

זונטאג דעם 27[4 ר. י. איז פארגעקומען אין איינענעם לאקאל אלעקסאנדריסקא 17 די ערשטע גענעראל-פערזאמלונג פון די יודישע לעבעדיגע גע-פליגעל-הענדלער פעראיין אין לאדז, אויף וועלכער ס'איז אויסגעוועהלט געווארען מיט א מעהרהייט שטי-מען פאלגענדע פערוואלטונג: פרעזעס שלמה בערלינ-סקי, וויצע לייבעל בירערמאן, סעקרעטאר עוריאל בי-רערמאן, קאסירער פייוועל ראזענמוטער, שעי וואל-קאוויטש, יחיאל לייב גאבריעלוויטש, ישראל פילי-פאוויטש, שבתאי פלאט, יחיאל זילבערבערג, הערש ביאליק, קלמן צווייג, משה האנטקא.

פערזאמלונג פון פרוכטען קליין-הענדלער

דאנערשטאג איז אין לאקאל פון קליינהענדלער פעראיין, פאמארסקא 15 פארגעקומען א פערזאמ-לונג פון גאסען-הענדלער פון פרוכטען און געמיזע, וועלכע האנדלען אויף פילצערס פ.א.ן. דער פרעזעס פון דער צענטראלע ה' מנחם קירשבוים, דערט וועגען די שלעכטע לאגע פון די גאסען-הענדלער. ה' קירשבוים בעקלאגט זיך אויף די הורמאזניקעס, אז זיי בעוועלען די קליינהענדלער. עס רעדען אויך טייטעלבוים. פיסקאווסקי, פארנאמענט און אנדערע עס ווערט אריינגעטראגען א פארשלאג אזוי ווי עס זענען דא 100 איינגעשריבענע מיטגלידער, זאל גע-וועלט ווערען א פערוואלטונג. די האהלען געבען פאלגענדע רעזולטאטען: עהרען-פרעזעס — מנחם קירשבוים, פרעזעס — יצחק טייטעלבוים, וויצע פרעז-עס — יעקב פיאסקאווסקי, לייב דרזווינסקי, סעקרע-טאר — שלמה זילבערינג, קאסירער — שמואל גאלדפארב, עקאנאם — מרדכה גאלדפארב, פ. שמואל קראוזע, אבינדור ראבינאוויטש, ח. האנדעלס-מאן, פייטעלאוויטש ערעלקאפף, ישראל עפשטיין.

פון קינא „בייקא"

גרויס ערפאלג האבען שטענדיג די בילדער. וואס ווערען דעמאנסטרירט אין דעם פרעכטיגסטען קינא „בייקא". ס'איז נישט קיין וואונדער וואס די ענערגישע דירעקציע וועלכע ווערט אנגעפיהרט דורך ה' גאנדזינסקי, בעמיהט זיך צו דעמאנסטרירען אין זיין קינא די בעסטע פילם פראדוקציעס. איצט ווערט געשפילט די פרעכטיגע דראמע אין 10 אקטען א. ב. „די זינד פון ליבע" מיט יארווינא סמאסארסקא באר טיצקא און סאמבאזסקי.

בעקאנטמאכונג פאר אלע!

אין די נעהנטסטע טעג הויבט זיך אן די ציהונג פון דער 1-טער קלאס פון דער גרויסער 21. מלוכה-לאטעריע. די ערפאהרונג פון די לעצטע יאהרען האט געלערנט אונזערע, אז דאס גליק שמייכעלט הויפטזעכליך נור אונזערע ג' שפילער!

פון א דמה לאטעריען האבען בוכשטעבליך אלע גרעסערע געווינסען. אין לאדז געשטאטעט פון אונזער קאלעקטור — און אזוי:

פרעמיע פון דער 17-טע מלוכה-לאטעריע	415.000 זל.	אויף № 60373	זענען
הויפטגעווינס פון לאדז 18-טע מלוכה-לאטעריע	70.000 זל.	אויף № 89106	געפאלען!
הויפטגעווינס פון לאדז 19-טע מלוכה-לאטעריע	75.000 זל.	אויף № 41519	ביי אונז!
20-טע מלוכה-לאטעריע הויפטגעווינס פון לאדז	50.000 זל.	אויף № 31082	

אויסערדעם א סך, א סך אנד. געווינסען צו 50.000 זל., 25.000 זל., 20.000 זל., 15.000 זל., 10000 זל., 5000 זל., 3000 זל., 2000 זל., 1000 זל. א.א.וו. צוזאמען טויזענדער געווינסען אויף א סומע פון מיליאנען זלאטעס.

קויפט לאזען צו דער 1-טער קלאס אין אונזער בעריהמטער מיט געווינסען קאלעקטור

ס. יאטקא,

פיעטריקאווער 22
פעטריקאווער 66
פאביאניק, פל. דאמבראווסקי 3

היינטיגע גרויסע ספארט-פייערונג פון בר כוכבא

די יודישע טורנער און ספארטלער וועלען היינט מארשירען איבער די לאדזער גאסען. זיי וועלען ווייזען דער יודישער בעפעלקערונג, אז דעם קאמף פאר דער פיזישער ווידערגעבורט פון דעם יודישען פאלק, וועלכען זיי האבען אנגעהויבען מיט צוואנציג יאהר צוריק איז נישט געגאנגען לאיבוד, זיי וועלען בעווייזען, אז זיי האבען בעסער פערשטאנען די צוקונפט פון פאלק פון די, וועלכע האבען אויסגעלאכט זייער אנהויב, וועלכע האבען זיי געשטערט אין זייער שווערען קאמף.

די יודישע יוגענד איז זיך דעמאלס ווען דער בעל-שמחה „בר-כוכבא" האט אנגעהויבען די ארבייט געווארען שטארקער, פרעהליכער, שטאל-צער. זי איז געווארען האפנונגספולער און דרייס-טער אין איהרע פערלאנגען און אספיראציעס.

דער ערשטער יודישער טורן- און ספארט-פעראיין אין פוילען, דער לאדזער „בר-כוכבא" האט אויפגעהויבען די פאן פון יודישער פיזישער רענעסאנס מיט 20 יאהר צוריק, היינט שפרייט זי איהם פונאנדער ברייט און דרייסט, שוין אהן מורא פאר דער איגערליכער יודישער געזעלשאפט און אהן חרפה פאר דער אויסערליכער געזעלשאפט. „בר כוכבא" האט טריי געדינט איהר אידעע דורך דער גאנצער צייט.

די פע-שטארבענע פיאנערען פון „בר-כוכבא" ד"ר זילבערשטראם, מאג. שאך, ד"ר פריבולסקי, משה גראווע, אקסענבערג און די אלע וואס שטע-הען איצט ביי דער ארבייט האבען עקשנותדיג דורכגעפיהרט די אידעע אין די יודישע מאסען און זיי געוועקט צו דער גלייכבעוויכט פון דער פיזישער קראפט מיט דעם גייסט.

שטאלצע יודישע יוגענד, אונזער צוקונפט, וועט היינט מארשירען איבער די גאסען פון לאדז, זי וועט וועקען די ברייטע יודישע מאסען צו אק-טיוויטעט, זי וועט בעווייזען דער אויסערליכער וועלט, אז מיר ווילען און וועלען לעבען, מיר בע-גריסען הארציג די יודישע ספארטלער און דעם בעל-שמחה - „בר-כוכבא".

* * *

נעכטען אין אוונד האבען זיך אנגעהויבען די פייערליכקייטען אין צוזאמענהאנג מיט דעם גרויסען ספארט יום-טוב פון „בר-כוכבא".

8 א זייגער האט דער ארקעסטער פון „בר-כוכבא" אנגעהויבען א מארש פון פעראיינס-לאקאל, קאלצינא 5 איבער דער טראגוטא, פיעטרקאווער, נאוואמיעסקא ביז'ן באלוטער פלאץ און צוריק, דעם ארקעסטער האט בעגלייט מיט שטורקאצען די ציקליסטען-סעקציע פון פעראיין.

10 א זייגער אין אוונד איז פארגעקומען דער צוזאמענטרעף פון וועטעראנען פון „בר-כוכבא" אין רעסטאראן „פיקאדילי", ס'זענען זיך צונויפגע-קומען אנ'ערך 150 אלטע און געוועזענע מיטגלי-דער פון פעראיין, פאר וועלכע די איצטיגע פער-וואלטונג האט איינגעארדענט א בעשיידענע אויפ-נאהמע.

היינט קומט פאר די אייגענטליכע פייערונג. האלב ניין אין דערפריה וועט די פערוואלטונג פון „בר-כוכבא" לעגען קרענץ אויף די קברים פון די פערשטארבענע פרעזעסען און אקטיווע מיטארביי-טער פון פעראיין. משה גראווע, ד"ר זילבערשטראם, מאגיסטער שאך, ד"ר פריבולסקי און מ. א. אקסענ-בערג.

10 א זייגער קומען זיך צונויף אלע דעלע-גאציעס אויפ'ן פלאץ פון די פייערלעשער קאנ-סטאנטינער 4. פון דארט וועט זיך פארמירען א צוג איבער די גאסען פון שטאט ביז אויפ'ן איי-גענעם פלאץ פון „בר-כוכבא"! דער חנוכת הדגל וועט פארקומען אין דער סינאגאגע אויף קאשטשו-שקי גאס.

האלב 6 אין אוונד וועט פארקומען א פיי-ערליכע אקאדעמיע אין זאל פון שטאט ראט מיט'ן אנטייל פון דער מאכט און פערשידענע דעלעגא-ציעס. אין אוונד וועט אין „פיקאדילי" פארקומען א פייערליכער באנקעט.

ס'איז זיכער, אז די יודישע בעפעלקערונג וועט אין דער גאנצער שטאט בעגריסען די פיא-נערען פון דער יודישער פיזישער רענעסאנס.

* * *

נעכטען איז צו די פייערליכקייטען פון „בר-כוכבא" געקומען דער פארזיצער פון יודישען ראט פאר פיזישער ערציהונג - ד"ר לעזער.

Dr. Różaner

הויט, ווענערישע קראנקהייטען און מענער-שוואכע

Dzielna (Narutowicza) 9 tel. 128-98

נעמט אן פון 8-10 פריה און פון 5-8 אוונט
ספארט-זאל פאר פרויען.

CYRK Staniewskich

55 נארוטאוויטשא 55

היינט לעצטער טאג!

18 סענסאציאנעלע אטראקציעס 18

די מענאזשעריע איז אפען פון 9 א זייגער פריה.

2 פארשטעלונגען: 4 נאכמיטאג און 8.30 אוונט.

לאקאלע טראמוואי-בילעטען
האט איינגעפיהרט די טראמוואי-דירעקציע

ווי מיר דערוויסען זיך זענען פונ'ם ערשטען מאי אן פארגעקומען בילעט-ענדערונגען אויף די צופאהר-טראמוואיען. די דאזיגע ענדערונגען זענען נוגע די שטחים אין די גרעניצען פון דער שטאט, ווי דהיינו: באלוטער-מארק — ראדאגאשטש; באלוטער-מארק — זשאביעניעץ; ריימאנס-פלאץ — קאלעי-אבוואדאווא. לעת עתה האט א בילעט אויף די דאזיגע שטחים געקאסט 10 גראשען, און דערביי האבען ארבייטער און שילער געצאהלט בלויז 5 גראשען, צוצאהלענדיג 5 גראשען, האבען די פאסאזשירען געהאט דאס רעכט צו פערנעהמען פלעצער אין דער צווייטער קלאס.

מחמת די דאזיגע איינפיהרונג האט ארייננגעבראכט אנ'אונארדנונג אין בילעטען-פערקויף, האט די דירעקציע סקאסירט די 5 גראשענע צוצאהלען, אזוי, אז בזה אופן וועלען די פאסאזשירען נישט קענען פערנעהמען קיין ערטער אין דער צווייטער קלאס.

אונאפהענגיג דערפון האט די דירעקציע פון די קאלייקאס איינגעפיהרט אין רודא-פאביאניץ און אין טושין צוזיגערופענע לאקאלע בילעטען, און אזא בילעט פון מארישין ביז גאדקי קאסט 20 גראשען און א לאקאל-בילעט אויפ'ן שטח טושין — פאדעמבים קאסט 30 גראשען.

ס'איז אויך פארגעקומען אנ'ענדערונג ביי די חודש-בילעטען אויף די צוזיגערופענע נעבען-שטאטישע ליניעס, ווי דהיינו, אז פון 1. מאי אן פערקויפען זיך חודש-בילעטען בלויז אין לאדז, און נישט, ווי ביז איצט פון די נעבען-שטאטישע ליניעס.

א מאיאורע גאלאנזקעלע
וואס אדורכגעלופטערט איהרע באלעבאטים

די פאמיליע נארוויד יאקובא 16 האט געדארפט האבען א דינסט-מיידעל. די באלעבאסטע פון שטוב איז אוועק אין דער אפטיילונג פ.או.פ.פ. (פלוכתשער ארבייטס-פערמיטלונגס אמט) און דארט זיך אויסגעוועהלט א בעסערע דינסט אין ברילען, מיט אנ'אינטעליגענטען אויסזעהען מיט א פאס אויפ'ן נאמען גאלאנזקא און זי א היים גענומען.

א גאנצען טאג האט די פאמיליע הנאה געהאט פון אזא געשיקט און אינטעליגענט מעדעל...

אויף צומארגענס אינדערפריה, ווען ה' נארוויד האט געוואלט ארויס פון שטוב, האט זיך ארויסגעוויזען, אז די טיר איז פון אויסענווייניג געשלאסען, מען האט זיך געכאפט זוכען די „אינטעליגענטע גאלאנזקע", אבער זי איז נעלם געווארן און מיט איהר צוזאמען אפאר פאלטענס, אנצוגען, וועש א. ד. ג.

די נארווידס האבען קודם כל אלארמירט די שכנים, וועלכע האבען זיך בעמיהט צו עפענען די טירען, כדי צו בעפרייען די פאמיליע. נאכדעם האט מען מיטגעטיילט וועגען דעם פארפאל די פאליציי. די אדורכגעפיהרטע אויספארשונג האט פעסטגעשטעלט, אז די „אינטעליגענטע דינסט" איז די בעקאנטע און שוין פון לאנג דורך פלוג-בריף געזוכטע וולאדיסלאווא מאשניעוויסקא. זי איז מעהר ווי 10 מאל אנגעזעסען שטראף פאר גנבות און 50 מאל דאקטילאסקאפירט געווארן.

דער פראצעס בעגען איהר וועגען דער לעצטער גנבה האט געזאלט פארקומען נעכטען אין שטעטישען געריכט, אזוי אבער, ווי אויף די סומע וועלכער עס האט געליטען די פאמיליע נארוויד איבערשטייגט פון די נארמאלע סומע, וואס אינטערליגט דער קאמפעטענץ פון שטעטישע געריכטען און די אנגעקלאגטע און דערצו א רעצידיוויסטקע האט דאס שטעטישע געריכט איבערגעשיקט דעם פראצעס צו דער פראקוראטור.

אויפגעקלערט דעם בלוטיגען רעטעניש אויף אנדזשעיא 7

עהרנעכטען איז פארגעקומען די לוויה פון דער מיידעל, וואס איז בעגאנגען זעלבסטמארד אויף אנדזשעיא 7.

פיהרענדיג די אויספארשונג, האט דער 7 קאמיסאריאט פעסטגעשטעלט, אז די זעלבסטמערדערין איז די 23 יאהריגע לעהרערין פון פראנצויזיש טערעזא-יאדוויגא אלעשניעוויטש, וועלכע האט געוואוינט אויף נאווראט 38 ביי א געוויסען גאלדענבערג.

ווי ס'איז פעסטגעשטעלט געווארן, איז דאס אומגליקליכע מיידעל געווען א לענגערע צייט זעהר נערוועזיש, מחמת זי האט נישט געהאט קיין ארבייט.

חוץ דעם האט דערזעלבער קאמיסאריאט פעסטגעשטעלט, אז דא איז בפירוש פארגעקומען א זעלבסטמארד, מחמת אין קאמיסאריאט האט זיך געמאלדען די יינגסטמיידעל פונ'ם ערשטען שטאק אין דעמזעלבען הויז אפאלאניע יאזשנרסקא, וועלכע האט דערקלעהרט, אז זי האט מיט איהרע אייגענע אויגען געזעהן די זעלבסטמערדערין ארויסגעהן אויף די טרעפען. די דאזיגע דערקלעהרונג שליסט איינגאנצען אויס די מעגליכקייט פון א מארד.

פריוואטע בוי-אונטערנעמער פערלאנגען בוי-קרעדיטען

(2) מיר האבען שוין מיטגעטיילט, אז דער קאטיטעט אויסצופיהרען די שטאט האט אויף זיין לעצטער זיצונג, בעת א דיסקוסיע איבערן צוטיילען די בוי-קרעדיטען אויפ'ן יאהר 1930 און דער סומע פון 2,700,000 זל. די גאנצע סומע מיט דער אויסנאהם פון 140 טויזענד זל., וועלכע זענען געגעבען געווארן דער געזעלשאפט „פאר" אוים", ערטיילט געווארען דעם מאגיסטראט אויף אויסצופערטיגען די 6 תיועה אויף קאנסטאנטינער פאלעסיע.

די דאזיגע רעזיציע האט ערנסט בעאונרוהיגט א רייה פריוואטע בוי-אונטערנעהמער, וועלכע האבען גערעכענט אויף אנ'הלוואה, כדי צו קענען אויספערטיגען די אנגעהויבענע בוי-אונטערנעהמונגען, און איצט שטעהען זיי פאר א קאמפלעטע רואין.

צוליב דעם האט א גרופע לאדזער בוי-אונטערנעהמער בעשלאסען זיך צו ווענדען צו דער צענטראל-מאכט וועגען דעם ענין און שיקט ארויס מאנטאג, דעם 5. ה. ח. קיין ווארשא א רעלעגאציע פון די לאדזער בוי-אונטערנעהמער. אין דער רעלעגאציע געהען אריין די ה"ה: ראטע, מארקוספעלד און קארפ. די רעלעגאציע האט פארשטעלען א בריימען מעמאראל וועגען דער אלגעמיינער לאגע און וועגען די פאלגען, וועלכע עס קען ברענגען די רעזיציע פון דער קאמיסיע. די רעלעגאציע וועט זיך בעמיהען וועגען א סובענץ פיים פרעזעס פונ'ם באנק נאספאראדטווא קראיא-ווענא, געג. גורעצקי, וועלכער וועט אויך פארלייגען דעם אויבענגערמאהנטע מעמאריאל.

וויכטיג פאר מענער און פרויען!

ביי מיר בעקומט מען פערשיר. דאקטארסקע ביכער, ווי מיטלען פאר מאגער-שוואכע נור 50 גר., וועגען שוואנגערשאפט 50 גר., וועגען אנאניזם 30 גר. א. א. אויך גיב איך ארויס פערשידענע ביכער צהיים אויסצולייענען צו ביליגע פרייזען.

אויך קען מען קריגען פערשידענע ביכער צו קויפען מיט א גרויסען ראבאט. איך קויף אויך אלטע ביכער און ראמאנען. קומט און איבערצייגט אייך! מיין אדרעס: אלטשטאדט 1, ביים צייטונגס פערקויפער וועלניארזש.

DR. MED.
L. Pikielny
אוראלאג
ספעציאל-ארצט פאר נירן, בלאז און הארן-קראנקהייטן
8 NAWROT 8, tel. 2,19-90
נעהמט אן פון 7—4 אווענד.

Dr. med. **J. Lubicz**
ORTOPEDA, Gdańska 26 tel. 18-31
קראנקהייטען פון די ביינער, געלענקען, פערקרימונגען פון די פלייצעס און גלידער.
איינענע פראטאזענים פון זעמטליכע ארטאפעדישע אפאראטען, ה.: וואלקערקס אויף פלאטפוסען, קינסטליכע גארטעטען א. א. וו. עמפפאנגט פון 5—7 אווענד.

שייטלעך
צו שטיינע פרייזען צו בעקומען ביי
פארזשוצקא, קאמיענא 5.

לעטשניצע
פון דאקטוירים ספעציאליסטען און דענטיסטישער קאבינעט.
זשעזשינער 11, טעלעפאן 3763
אפען פון 9 פריה ביז 7 אווענד.

ד"ר איטיך נאז, האלז, אויערן קר.	$4^1/_2$—$5^1/_2$
ד"ר קפרשנער קינדער-קראנקה.	11-9 $4^1/_2$-5
ד"ר שיטמאן אינערליכע קראנקהייטען	2—12
ד"ר לוביטש הויט און געשלעכטס-קר.	$1^1/_2$ - $12^1/_2$
ד"ר שפירנעלד נערווען און גייסטיגע קר.	1—2
ד"ר נאלדבלאט אויגען-קראנקה.	$1^1/_2$—$12^1/_2$
ד"ר חיים כירורגישע קראנקהייטען	2—5
ד"ר שמפרלאווסקי פרויען-און געבורטס-הילף	$4^1/_2$—$5^1/_2$

קמיכע-טעראפיע, שטראף-שטראלונגען חי שטאמלען א.א. ווי טעקען-שטעכן, קינסטליכע בערג-זון-בעשטראלונגען ל.א.וו. ש.פ. יצינגען, מאסאזשען, עלעקטריזאציע, אפערעטע. אויף פערלאנג הונזמען און שטאם. און לאבאראטאריום היערען אב-ענומען עלע ארט אנאליזען, אויך פלענטע און בלוט
אימפונגען געגען שקארלאטין.
ביי דער לעטשניצע איז געעפענט געווארען
א רענטגען-אינסטיטוט.

ד"ר לאזשינסקי ספעציאליסט פאר אפאלטסקא
צאהן-ארצט 1—10 3—6
קינסטליכע צאהן, קארענקען, פאמבען א. א. וו.

די לעטשניצע איז אפען אויך זונטאג

W. EYCHNER
גינעקאלאג-אקושער
זגערזשער 11.
טעל. 134-72
נעמט אן פון 6—8 אווענד

Dr. med.
LAJCHTER
צאהן-כירורג
Chor. szczęk, dziąseł podniebienia, języka pit.
przeprowadził się
na ZIELONĄ 9
Ip. front, tel. 149-66
od $1^1/_2$–5 po poł.

Dr.
J. Pik
ul. Żeromskiego 36
tel. 175-50
przy Zielon. Rynku
Chor. nerwowe i wewnętrzne spec. psychonerwice (ataki nerwowe) Przymuje od 5—7
Dla niezamożnych ceny lecznic.

Dr. ADAM
GRĘGLIK
Al. Kościuszki 27
tel. 51-78
הויט און וועגעריש קראנקע נאכען און ליבאהיילאונגס נעמט אן פון 4—7 אין אווענד

א סטודענט
פון העכערע טעכנאסטערס לערנט דערוואקסענע מאטע-מאטיק און שפראכען (פויליש, ראטש, פראנצויזיש און לאטיין), גרייט צו שילער צו אלע גימנאזיאל-קלאסען און גרייט צו סטודענטען צו מא-טוריטעט-עגזאמענס פון לא-גיק און פסיכאלאגיע. נייע צונעל-גאס 17, וואוינונג 21 (רעכטע אפיציגע ערשטער שטאק.)

א פעהיגער
יונגערמאן
זוכט בעשעפטיגונג
ביי וואס עס איז. ס'קאן אויך זיין ביי פיזישער ארבייט, אפערטען אין אדמ. אונטער "X".

וואוינונג
אפצוגעבען
געאייגנעט אויף א קליין
געוועלב.
לאגעווניצקא 64.

א צימער
פאר 1 אדער 2 אנשטענ-דיגע יונגעלייט איז פון זאפארט איבערצוגעבן
צו ערפאהרען אויף
פיעטריקאווער 28, וו. 10

א געוועלב-איינריכטונג
מיט פערגלאזטע שענק ביליג צו פע קויפען
צו ערפאהרען ביי
ראזענבערג
פאמארסקא 7.

אנ'ארבייטער(ין)
צו זאקען
ווערט געזוכט. ס'קען זיין מיט אייגענע מאשינען.
צו ערפארען זאכאדניא 54 לינקס, 1-טער איינגאנג.
צו מעלדען זיך 8 אווענד.

אנ'ארענטליכער
און פעהיגער
יונגערמאן
מיט גוטע רעקאמענ-דאציעס און קויציע בעזיצט די יודי-שע און פוילישע שפראך, בע-קאנט מיט בוכהאלטעריע ארבייט, זוכט א פריוואטען פאסטען מיט א בעשיירענעם בעהאלט אדער העלפען צם א. ז. אמט און א יודישער אינ-סטיטוציע. אפערטען אונטער „יונגערמאן" אין אדמי' פון „נייעם פאלקסבלאט". 6639

צענטר. סוחרים- און פאבריקאנטען-פערבאנד
אויף דער לאדזער וואיעוואדזטווע, פיעטריקאווער 10
מאכט בעקאנט די ה"ה מיטגלידער, אז לויט'ן §22 פון פעראיינס-סטאטוט קומט פאר היינט זונטאג, דעם 4 מאי, 4 נאכמיטאג אין פעראיינס-לאקאל (פיעטריקאווער 10)
די יעהרליכע גענעראל-פערזאמלונג
מיט פאלגענדער טאג-ארדנונג: 1) ערעפנונג פון דער פערזאמלונג; 2) וואהל פון א פרעזידענט; 3) איבערלעזען דעם פראטאקאל פון דער פריהערדיגער גענעראל פערזאמלונג; 4) טעטיגקייטס-בעריכט פאר'ן יאהר 1929; 5) לעזען דעם פראטאקאל פון דער רעוויזיאנס-קאמיסיע; 6) טעטיגקייטס-פלאן פאר'ן יאהר 1930; 7) בעשטעטיגונג פון בודזשעט אויפ'ן יאהר 1930; 8) וואהלען פון א פעראיינס-מאכט; 9) פרייע פארשלאגען.

בעמערקונג: אין פאל ס'וועט נישט ערשיינען די גענוגענדע צאהל מיטגלידער, וועט די פערזאמלונג פארקומען לויט'ן §24 פון סטאטוט צום 2-טען טערמין היינט, זונטאג 6 א זייגער נאכמיטאג אהן ריקזיכט אויף דער צאהל אנוועזענדע מיטגלידער.

די מיטגלידער, וועלכע האבען נישט בעצאהלט דעם מיטגלידס-בייטראג וועלען נישט קענען אנטייל נעהמען אין דער פערזאמלונג.
די פערוואלטונג

וויכטיג פאר זאקען-פאבריקאנטען!
איך מאך בעקאנט, אז איך נעהם אן אויף לוין פרעטקלאסיגע ארבייט דאמען און שקארפעטען
נייטאן, ביילע ציגעל-גאס 3/5
גלייכצייטיג קענען זיך מעלדען ערשטקלאסיגע ארבייטער צו דאמען און שקארפעטען אויף אמעריקאנער מאשינען אויף דער אויבענדערמאנטער אדרעס

חכם מה הוא אומר?
מה העדות והחוקים והמשפטים
אז דו ווילסט וויסען א תירוץ זאלסטו קומען אין די
ביורא „עקספרעס"
וועלכע געפינט זיך אויף פיעטריקאווער 16 און פאלודניאווא 3 אונטער דער אנפיהרונג פון די ה"ה דרעטלער און סטאטשילאס, וועלכע זענען בעקאנט אלס ספעציאליסטען פון מאכען פון פראשעסען גאלר.
ס'ווערט ערלעדיגט זעמטליכע סאגראטע ספראשעס, תי קלאזוגל גס זאכבלטיגעשעניגעס, אובילעניעס תי אויף סקאר-בשאע און עלערעס מיליטער-ענינים. ס'ווערען ערלעדיגט פערשידענע דירות-ענב לעגנעהטונגען, א בערוטצונגען און פרעמדע שפראכען. גאראנטירע פאר ראיעלע בעהאנדלונג.
בעמערקונג: פאר און-בעמיטעלטע אומזיסטע בע-טענונגען טעגליך פון 2—3 נאכמיטאג.
ביורא „EXPRESS", פעטריק. 16, טעל. 168-59

א געזיכערטע פרנסה!
א איינגעפיהרטע
ביטשריפט-ביורא „BIURO PRÓŚB"
ווי אויך א פראצענט - האנדעלס-לאקאל אין בעסטען האנדעלס-צענטרום זאפארט איבערצוגעבען.
ביליג אבריזע. אפערטען אבצוגעבען אין אדמיניסטראציע אונטער „Pewność" 16623

אנ'ארט צו שלאפען
פאר 2 יונגעלייט אדער פאר 2 פרייליינס, עווענטועל איינצוארדנען זיך א ווערקשטעל. צו ערפארען ביי דעטאז, וושכאדא 61

א געוועלב
מיט צוויי שויפענסטערס איז פרייוויליג איבער-צוגעבען. צו ערפאהרען וואלבארסקא 23, ביים צייטונגס-פערקויפער

קלאנג-פילם-טעאטער
„MIMOZA"
Kilińskiego 178.
היינט און פאלג. טעג! גרויסע פרעמיערע פון קלאנג-פילם!
„געפאלענער מלאך"
דער אויבענדערמאנטער פילם איז דער לעצטער אויסדרוק פון קלאנג-פילם-טעכניק. אין די הויפט ראלען:
NANCY CARROL. Gary Cooper, Paul Lukas
אויסערן-פראגראם: אטראקציע-קלאנג-צוגאבען.
פאספארטעס און פריי-בילעטען אונגילטיג. נישט קוקענדיג אויף די גרויסע קאסטען פון בילדער זענען די פרייזען פון די פלעצער נישט געהעכערט. אנהויב פון די פארשטעלונגען אין וואכען-טעג 6.30, שבת, זונטאג און חגאות 3 30 נאכמ.

בעזוכט די שעהנע אויסשטעלונג

פון די אויסארבייטונגען פון דער אקצ. געז.

„N. EJTINGON i S-KA"

„SOIERIES" היינט

אין דער פירמע

Łódź, Piotrkowska 90.

דער פערקויף פון די שטאפען אין דער פירמע
„SOIERIES" פון מאנטאג, דעם 5-טען ד. ח.

לאזט נישט הפקר אייער פערמעגען

בעפאר איהר פערמיזט אויף וומער-וואוינונגען, קלינגעט אן טעלעפאן 175-88, וועט מען אייך פערזיכערן אפ-ערע וואוינונגען, פאבריקען און געשעפטען פון פייער און גנבות צו זעהר צוגענגליכע בעדינגונגען.

אינספעקטאר פון גרן-און קאפיטאל-אסעקוראנץ

ח. סאנססער, קאמיענגא 9,

טעלעפאן 175 88.

הלא חכמה תקרא, ותבונה תתן קולה

בצדק כל אמרי פי, אין בהם נפתל ועקש, אשרי אדם שמע לי, לשקד על דלתותי יום יום

איבער דעם זאלסטו נאר קומען אין מיין

רעכטסקאנסולטאציע-ביורא צו ה'

מאנעלא, פיעטריקאווער 17

(זאכאדניא 52) טעל. 148-79

וואו עס ווערט פינקטליך ערלעדיגט, געזי-סענהאפט געשריבען אלערליי ביטעס:

ציווילע, סארנע, האנדלאווע, אפע-לאציעס, אדוואלאניעס, סלאווזולעס, זאבעזפיעטשעניעס אויף אלע שטעדט אין פוילען, וועגען דירות אין אורזשאנד ראזיעמטשי, ווי אויך איבערזעצונגען אין אלע שפראכען. מיט אכטונג

ד. מאנעלא, רעכטסקאנסולענט

פעטריקאווער 17.

Lek. dent.

L. Gecewowa

przzjmuje od 10—12 i 3—4½
UL. PIŁSUDSKIEGO (Wschodnia) 31
od 5½—8 w. w Lecznicy „Vita" Piotrkowska 45.

Dr. med. I. WAJNBERG

Cegielniana 47, tel. 26-02

אינערליכע קראנקהייטען.

ספעציעל פאר לונגען- און הארץ-קראנקהייטען בשטראהלונגען און קינסטליכע בערג-זון.

נעמט א״ו ־ערה״ם פון 3 5 נאכם

MIEJSKI KINEMATOGRAF OŚWIATOWY

Wodny Rynek (róg Rokicińskiej)

Od Poniedziałeku, dnia 29/4 1930 r.
do poniedziałku, dnia 5 5 1930 r.

Dla dorosłych:

KSIĄŻE STUDENT (OLD HEIDELBERG)

W roli głównej: RAMON NOVARRO.

Dla młodzieży:

Zew Morza

Dramat w 12 aktach.
w roli głównej: JERZY MARR.
Następny program: **Święte kłamstwo.**
ZAWIADOMIENIE. W sobotę dn. 3 maja r. b. o godz. 13 i 15 (z powodu Rocznicy Konstytucji 3 maja) bezpłatne seanse dla młodzieży.

א לאנגיעהריגער געוועזענער

מיליטער = בעאמטער

ערטיילט אינפארמאציעס אין מיליטער-ענינים, גיט פערשידענע עצות, ספעציאליסט פון ביטעס פאר איינציגע שפייזערס.

ב. מאן פיעטריקאווער 10

Dr. Z. Rakowski

ספצ. מאראוירען-, נאז-, האלז- און לונגען-קראנקה.

קאנסטאנטינער 9, טעלעפאן 27-81.

שפרעכשטונדען פון 12—2 און פון 5—7. נעמט אויך אן אין לעטשניצע, זגערזשער 17 פון 10—11 און פון 2 - 5

צאהן-דאקטאר

L. Berger

זגערזשער 21, פראנט, 1 שטאק. עמפפאנגט-שעהן פון 9 ביז 1 בייטאג און פון 5 ביז 9 אוו. פון 2 ביז 5 נאכמ. אין לעטשניצע, פיעטריקאווער 6.

ווינכטיג פאר שניידער-מייסטער און קאנפעקציאנערען!

מיר טיילען מיט, אז מיר האבען געעפענט א געשעפט פון

שניידער = צו-זאטען

וויקטאריאס	ראססהאר	שפעציאל אפטיילונג פון
בעק	קעפער	דאמען
ערמעל-פוטער	סרויזע	הערען
וולאשאנסא	מושלין	קינדער
אלפאגאס	לייוועגד	פנעפ
זיידענע פוטערס	סאמט-קעלנער	גארנע

געפינט זיך שטענדיג אויף לאגער צו ביליגע פרייזען א גרויסען אויסוואהל

קומט און איבערצייגט אייך! מיט אכטונג

8 נאוואמיעסקא BAZAR KRAWIECKI 8

פראנט געוועלב

אין הויז ווי עס געפינט זיך דאס טוך-לאגער פון בנימין מאראסא.

בעמ: פאר בעשטעלטע שניידער ספעציעלען ראבאט.

עלטערן!

אין סאן נאכמיטאג **חדר = שולע** הערען אנגענומען

קינדער, דאס לערנען אין פאזשעבנע שולען צו לערנען: חומש, רש״י, תנ״ך, משניות, גמרא, חנס-פאריע, רעדען און שרייבען העבראעיש און יודישע בריוו זעלבסט צוזאמענשטעלען. ס'ווערען אויך אנגע-נומען אנפאנגער וואו ס'ווערט אינפערלויף פון 5 חדשים אויסגעלערנט גרינדליך דאוונען. א שטרענג-רעליגיעזע ערציהונג! צוגענגליכע פרייזען.

אנגעשריבען טעגליך 4 ביז 7 אוונט.

יחיאל דוד ראזענפעלד

פלאץ וואלנאשטשי (נייע שטאט) 6,

קוער אפיצינע, רעכטס, 2. שט.

צאהן-ארצט

St. Gelberg

וואוינט יעצט

Zawadzka 14, tel. 108-33

נעהמט אן פון 10-2 און פון 4-7

---

44 ווינכטיג פאר לאדז און אומגעגענד! 44

ואל יעדער וויסען, אז

מעבעל

שעהן, גוט און ביליג בקומט מען נור ביי דער פירמע

Ch. ŁAZNIK

GDAŃSKA (Długa) 44, tel. 162-56

44 בעמ.: איך קויף אויך און פערקויף פערש. געניצטע מעבעל, דיוואנעס א. ז. וו. קומט און איבערצייגט אייך! 44

Dr. Med. NIEWIAŻSKI

ספעציאליסט פאר סיפיליס, טריפער און הויט-קראנקהייטען, בעהאנדלונג פון מענער-שוואכע.

אנדזשעיא 5, טעל. 15940

נעמט אן פון 8-2 נאכמ. און פון 5-9 אוועגד.

בעזונדערע ווארטע-זאל פאר פרויען.

אבאנאמענטס-פרייז: אין לאדז — 5 זל. א חודש מיט אפטראגען א היים; אויף דער פראווינץ 6-זל א חודש; אין אויסלאנד — 8 זל.

פאר'ן איינהאלט און טערמינפון די אנאנסען איז דער פערלאג נישט פעראנטווארטליך. די אדמיניסטראציע איז אפען בייטאג און ביינאכט.

אנאנסען-פרייז: פאר'ן טעקסט—18 גר. פרייטאג און ערב יו"ט—24 גר. אין דער זייט 8 שפאלטען

אין טעקסט—40 . . . . . . 60— . . . . . 4 .

פאר א מילימעטער-שורה: נאכ'ן טעקסט—12 . . . . . 18— . . . . . 8 .

אויסער דער שטאט 50 פראצ. טייערער. אויסל. 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען—10 גר. א ווארט

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Zilberberg. Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.